

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь Магістр

на тему:

**ОРГАНІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ТОВАРИСТВІ
З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕЛІТ ТРЕЙД» ЛЬВІВСЬКОГО
РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Виконав: студент групи Фін-51
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
(шифр і назва)

Коцький А.З.
(прізвище та ініціали)

Керівник:

Тофан І.М.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент:

_____
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь ***Магістр***
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
(підпис)

к.е.н, доцент Грицина О.В

«____» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра

Коцькому Андрію Зіновійовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи: "Організація формування грошових потоків у товаристві з обмеженою відповідальністю «Еліт Трейд» Львівського району Львівської області "

Керівник роботи: _____ Тофан І.М. к.е.н., доцент

Затверджена наказом по університету від 27.10.2023 № 572/к-с

2.Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи – 15.12.2023 р.

3.Вихідні дані для роботи: фінансова та статистична звітність міськради, навчальна та наукова література, методичні рекомендації.

4.Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретичні засади організації, формування грошових потоків товариства. Економічна сутність грошових потоків. Класифікація грошових потоків для забезпечення економічної безпеки товариства. Методика наукових досліджень. Оцінка організації формування грошових потоків у ТзОВ «Еліт Трейд»

Організаційна характеристика товариства. Оцінка організації роботи служби - економічно-фінансової безпеки товариства. Оцінка організації формування грошових потоків в системі економічно-фінансової безпеки товариства. Шляхи вдосконалення організації формування грошових потоків у ТзОВ “Еліт Трейд”. Розробка заходів щодо поліпшення організації формування грошових потоків у товаристві. Бюджетування як елемент формування грошових потоків товариства. Стратегічні напрямки впровадження організації управління грошовими потоками товариства. Висновки та пропозиції. Список використаної літератури

5. Перелік графічного матеріалу: 3 таблиці, 7 рисунків.

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ етапу	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Отримання завдання для написання кваліфікаційної роботи	до 26.09.2022р.	Виконано
2.	Написання вступу і I розділу	до 01.06.2023 р	Виконано
3.	Написання II розділу	до 01.09. 2023 р	Виконано
4.	Написання III розділу	до 10. 10. 2023 р	Виконано
5.	Завершення оформлення кваліфікаційної роботи	до 20.11.2023 р	Виконано
6.	Завершення кваліфікаційної роботи в цілому	до 01.12.2023 р	Виконано

Студент _____ (підпис)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ к.е.н., доцент Тофан І.М.
(наук. ступ., вчене звання, підпис, прізвище та ініціали)

УДК:504:338

"Організація формування грошових потоків у товаристві з обмеженою відповідальністю «Еліт Трейд» Львівського району Львівської області". Коцький А.З. Кваліфікаційна робота магістра. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. – Дубляни, Львівській національний університет природокористування, 2023р.

70 с. текст. част., 8 таблиць, 4 рисунки 32 джерела.

В першому розділі дипломної роботи висвітлюються теоретичні основи організації формування грошових потоків, історичні передумови виникнення та їх економічна суть та значення у фінансово-кредитній системі держави, а також методичні аспекти дослідження організації формування грошових потоків.

В другому розділі проаналізований фінансово-економічний стан ТзОВ «Еліт Трейд» Львівського району Львівської області та здійснений аналіз процесу формування і використання грошових потоків задля забезпечення економічної безпеки держави.

В третьому розділі запропоновано ймовірні шляхи вдосконалення організації формування грошових потоків у товаристві. Узагальнено передовий досвід цього процесу в передових суб'єктах господарювання галузі та запропоновано шляхи вдосконалення організації проведення розрахункових операцій.

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто теоретичні і практичні аспекти грошових потоків. Визначено роль та місце грошових потоків при досягненні позитивного фінансового результату та подальшого розвитку товариства. Здійснено оцінку організаційної та фінансової діяльності товариства “Еліт Трейд” Львівського району Львівської області.

Проведений аналіз процесу формування і використання грошових потоків задля забезпечення економічної безпеки господарства. Запропоновано можливі шляхи вдосконалення організації формування грошових потоків у товаристві. Узагальнено передовий окремих суб’єктів господарювання. На підставі цього запропоновано шляхи вдосконалення формування грошових потоків.

Ключові слова: грошові потоки, фінансовий результат, економічна безпека, грошові кошти, суб’єкти господарювання

ANNOTATION

The master's thesis examines the theoretical and practical aspects of cash flow. The role and place of cash flow in achieving a positive financial result and further development of the company is defined.

An evaluation of the organizational and financial activities of the "Elite Trade" company of the Lviv district of the Lviv region was carried out. The analysis of the process of formation and use of cash flow to ensure the economic security of the economy was carried out. Possible ways of improving the organization of the formation of cash flow in the company are proposed.

The advanced state of individual business entities is summarized. Based on this, ways to improve the formation of cash flow are proposed

Keywords: cash flows, financial result, economic security, cash, economic entities

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ТОВАРИСТВА	
1.1 Економічна сутність грошових потоків	7
1.2 Класифікація грошових потоків для забезпечення економічної безпеки товариства.....	13
1.3 Методика наукових досліджень.....	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ТОВ ЕЛІТ ТРЕЙД	
2.1 Організаційна характеристика товариства	24
2.2 Оцінка організації роботи служби економічно-фінансової безпеки товариства	28
2.3 Аналіз організації формування грошових потоків в системі економічно-фінансової безпеки товариства	33
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ТОВ ЕЛІТ ТРЕЙД	
3.1 Розробка заходів щодо поліпшення організації формування грошових потоків у товаристві.....	51
3.2 Бюджетування як елемент формування грошових потоків товариства.....	56
3.3 Стратегічні напрямки впровадження організації управління грошовими потоками товариства.....	60
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68

ВСТУП

В сучасних умовах ринкової економіки грошові потоки є надзвичайно лімітованими фінансовими ресурсами. У зв'язку з цим для суб'єктів господарювання дуже важливо визначити оптимальний обсяг цих запасів. Слід зазначити, що, з одного боку, недостатній грошовий потік матиме негативний вплив на ліквідність, платоспроможність, господарську діяльність та репутацію господарюючого суб'єкта підприємства та навіть може призвести до банкрутства підприємства. З іншого боку, надлишок таких активів може негативно позначитися на загальній ефективності діяльності підприємств. Управління грошовими потоками, тобто сумою грошових коштів та їх еквівалентів, є ключовим елементом фінансової політики суб'єкта господарювання, оскільки з точки зору фінансового менеджменту це базова категорія всієї системи управління. Важливість і цінність управління ресурсами важко переоцінити, адже від його якості та ефективності залежить стабільність підприємства та його здатність до подальшого фінансово-економічного розвитку. Цим визначається, на нашу думку, актуальність проведеного дослідження.

Дана тематика розроблялась у працях багатьох вітчизняних вчених, а саме: О. Василика, І. Лютого, В. Опаріна, С. Юрія, А. Поддєрьогіна та багатьох інших. Невирішених питань для сьогоденного бізнесу є достатньо, адже майже дворічний воєнний стан вніс свої корективи у всі види діяльності. Фінансова діяльність підприємств потребує щоденного коректування з метою дотримання конкурентоспроможності та фінансового позитивних результатів діяльності

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є розкриття теоретичних і практичних аспектів організації формування грошових потоків як одного з ключових чинників належної економічної безпеки у товаристві.

Відповідно до поставленої мети виділяємо наступні завдання в роботі:
– дослідити економічну фундацію грошових потоків та їх класифікацію;

- освоїти правове регулювання інформаційного забезпечення грошовими потоками суб'єктів господарювання;
- провести оцінку фінансово-економічної діяльності товариства;
- описати діючу організацію формування грошових потоків в системі економічної безпеки;
- розробити пропозиції з поліпшення фінансового менеджменту щодо руху грошових потоків;
- виявити ключові стратегічні напрямки можливого вдосконалення процесу формування грошових потоків у товаристві.

Об'єктом дослідження є процес формування грошових потоків як чинника забезпечення економічно-фінансової безпеки товариства.

Предметом дослідження виступають грошові засоби і їх потоки як інструменти економічної безпеки у суб'єктів господарювання.

Методи дослідження. В процесі проведеного дослідження теоретичних та практичних засад формування грошових потоків були освоєні методичні рекомендації, фахова література, результати досліджень спеціалістів товариства, матеріали науково-практичних конференцій з питань фінансового менеджменту. У роботі використані статистичні дані та документи фінансової звітності ТзОВ «Еліт Трейд». При проведенні досліджень використовувались наступні методи – економічного аналізу, такі як прямий, непрямий, порівняльний, горизонтальний, вертикальний, абстрактний, індукції і дедукції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці комплексу теоретико-методичних завдань і рекомендацій щодо формування ефективного фінансового менеджменту у ТзОВ «Еліт Трейд». Завдяки цьому, на нашу думку, формування грошових потоків в системі економічної безпеки товариства будуть мати вирішальне значення і дозволять отримати кращі фінансові результати у наступні звітні періоди.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ТОВАРИСТВА

1.1 Економічна сутність грошових потоків

У сучасних умовах діяльності суб'єктів господарювання великою проблемою вважається відсутність грошового потоку для виконання поточних зобов'язань. Це тому, що фінансові потоки проблемно залучати зі сторони, і крім того, використання їх потребує розумного фінансового менеджменту. Як відомо, основою будь-якого бізнесу є грошовий потік, починаючи з процесу ефективного його формування. Щоб гарантувати прибутковість товаровиробників, уповноважена та відповідальна особа забезпечує процес формування грошових потоків. Фінансові активи вважаються основою всіх напрямків роботи компанії, регулюючи рух коштів на всіх етапах, збільшуючи ліквідність, можливості та гарантуючи економічну стабільність суб'єктів господарювання. Платоспроможність і ліквідність суб'єктів безпосередньо залежать від здатності формувати і контролювати грошові потоки вчасно та відповідно до потреб. Все без винятку вимагає реалізації цілісної концепції моделювання, фінансового прогнозування та контролю грошових потоків.

В умовах воєнного стану та економічного спаду виробництва формування грошовими потоками компаній є надзвичайно актуальним. Так, у своїх працях О. Василик підкреслює, що «формування грошових потоків підприємства є важливою частиною організації його фінансово-господарської діяльності. Крім того, управління грошовими потоками підприємства є необхідною функціональною стратегією, а її успішність є запорукою досягнення високих результатів і конкурентоспроможності в корпоративному підприємницькому житті.» [5]. Л. Івченко схиляється до того, що «для підприємств, що працюють в кризових умовах, найважливішим є безперервний приплив коштів для забезпечення основної діяльності, оплати зобов'язань та реалізації соціального захисту працівників» [8]. Вивчення руху та динаміки грошових потоків

підприємства дає можливість виявити перевищення доходів над зобов'язаннями та оцінити здатність підприємства до самофінансування. Фінансові аналітики стверджують, що визначення характеру грошових потоків можна розглядати будь-яким способом, залежно від завдання дослідження. Проаналізувавши інші праці науковців, можна зробити висновок, що існує велика кількість способів пояснення концептуальної природи грошового потоку як економічної категорії. М. Білик наголошує, що «грошовий потік — це розподілена в часі сукупність грошових надходжень і витрат, сформованих його фінансово-господарською діяльністю» [3]. О. Крилова пояснює «поняття грошового потоку як різниці між сумою отриманих і виплачених коштів» [13]. О. Майборода також погоджується з наведеним твердженням і стверджує, що «сутність грошового потоку зводиться до поняття різниці між грошовими надходженнями і витратами» [15]. В. Биховченко, В. Ксьонжик пояснює «природу грошового обігу, прогнозуючи безпосередній і своєчасний потік грошового обігу. При цьому автор звертає увагу на те, що система взаємовідносин, що формується в процесі грошового обігу, має фінансову природу» [2]. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» пояснює поняття «потік грошових коштів» як приплив і відтік грошових коштів [16].

Чистий грошовий потік може формуватися не тільки за рахунок збільшення або зменшення власних оборотних коштів, а й за рахунок збільшення або зменшення таких активів і зобов'язань підприємства, як:

- Дебіторська заборгованість
- Кредиторська заборгованість
- Інші активи;
- Інші пасиви [4].

А. Поддєрьогін визначає грошовий потік як «основне джерело погашення кредитів і метод оцінки кредитного стану суб'єктів господарювання. Науковець розмірковує, що для розрахунку грошового потоку підприємства необхідно використовувати наступні фінансові показники – реалізація продукції (товари,

техніка, послуги); – кредиторська заборгованість; – інші поточні зобов'язання» [22]. Він же зазначає, що «дебіторська заборгованість є не частиною грошового потоку підприємства – оскільки існує достатня ймовірність її трансформації в сумнівну та безнадійну. Так, на думку Т. Ковальчука «грошові потоки – це залучення та використання реальних грошових коштів та їх замінників, що є результатом виробничо-господарської діяльності усіх суб'єктів господарювання на різних рівнях [10]. Він же вказує на те, що при визначенні характеру грошового потоку необхідно розглядати його виробничо-господарську діяльність як невід'ємну складову формування кінцевого результату. Формування ефективного фінансового моніторингу на підприємстві є обов'язковою складовою організаційного процесу в господарстві. Створення грошових потоків є однією з найважливіших частин фінансової роботи підприємства. Від ефективності формування і використання залежать поточні результати діяльності та майбутні темпи розвитку підприємства» Б.Іванов зазначає, що «метою ефективного менеджменту грошових потоків підприємств і організацій є забезпечення фінансово-економічної рівноваги шляхом коригування та збалансування обсягів грошових надходжень і витрат. У кризових ситуаціях своєчасний моніторинг фінансового стану підприємства є вирішальним для отримання очікувані економічні результати.»

Процес формування належних грошових потоків підприємстві організацій повинен здійснюватися в рамках загальноекономічної політики суб'єкта господарювання і стати одним із важливих важелів досягнення більшої прибутковості власників. На думку А. Круць – процес формування ефективних грошових потоків в приватній компанії має включати такі етапи [14]:

- забезпечення повного та достовірного фінансово-бухгалтерського обліку грошових потоків компанії та подачі необхідної звітності;
- оцінка корпоративних грошових потоків на початковій стадії функціонування підприємства;
- оптимізацію і мінімізацію грошових потоків.

Ефективне та цілеспрямоване формування достатніх грошових потоків стає запорукою дієвого процесу збільшення фінансового капіталу фірми реальними грошовими коштами. Тому прибутковість українського бізнесу в основному взаємодіє з системою управління формування грошових потоків. Схематично можна наступним чином відобразити цей процес. (рис. 1.1).

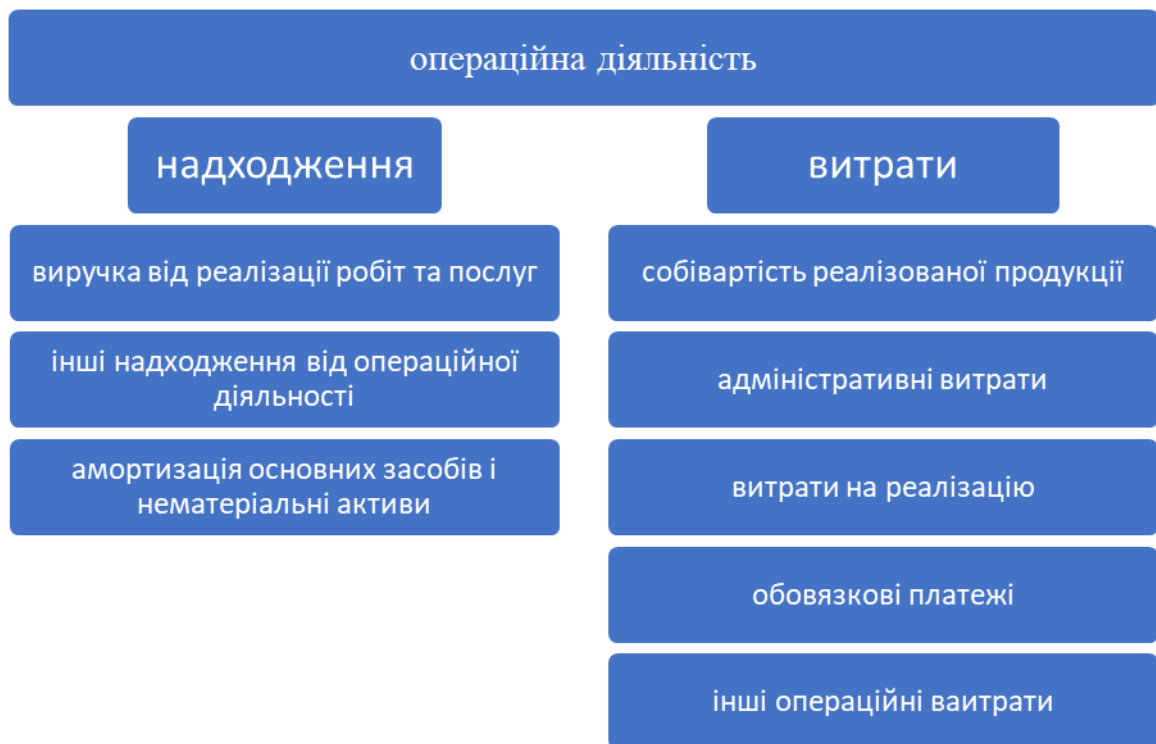

Рисунок 1.1 Сопособи формування грошових потоків

Оцінюючи результати відображені на рис. 1.1, варто зазначити, що прогнозування надходжень грошових потоків є елементами загальноекономічної системи макроекономічного та мікроекономічного прогнозування при забезпеченні ефективного менеджменту підприємством. В основному цей механізм діє через використання, узгодженості очікуваних грошових потоків з потребами фінансово-економічного забезпечення. Діяльність суб'єктів господарювання реалізується в рамках фінансової, інвестиційної та операційної діяльності. На цьому етапі важливо провести оцінку надходжень грошових коштів у звітному періоду і спів ставити її в динаміці попередніх періодів. Аналіз допоможе оцінити рівень активів, суми та

середні залишки готівкової компанії, а також оцінити, наскільки ефективно використовуються грошові ресурси, виходячи з ліквідності компанії та здатності вчасно сплачувати борги. На підставі цього, бачиться основним завданням етапу прогнозування є реалізація плану витрат і доходів капіталу підприємства за відповідними складовими його господарської діяльності, що сформує постійну платоспроможність підприємства.

Наступним кроком є впровадження особливостей фінансового прогнозування та подальше проведення запланованих фінансових операцій. В рамках реалізації даного етапу, на нашу думку, доцільно би було ввести суму витрат у загальну собівартість валової продукції, крім цього опрацювати основні напрями вигідних фінансових розрахунків компанії з клієнтами та створити і запровадити методи залучення додаткових фінансових ресурсів як альтернативних джерел доповнення чи заміни грошових потоків у їх звичлому та природньому образі.

Забезпечувати ефективну роботу компанії значить створювати та здійснювати заходи, спрямовані на мобілізацію внутрішніх та зовнішніх економічних ресурсів. На думку, фінансових експертів КНЕУ – фінансовий контроль передбачає створення системи моніторингу за грошовими активами та забезпечення контролю за виконанням індикативних прогнозних показників фінансово-господарської діяльності суб'єктів дослідження. Реалізація даного етапу передбачає своєчасне виявлення сум, сформованих надходженнями грошових коштів та напрямкам витрат часу від значення показника який був першочерговим.

Враховуючи достатню мобільність грошових коштів, констатуємо що у короткостроковому періоді майбутні прогнозні індикативні показники можуть змінюватись і дещо відрізнятись від реальних які би мали місце. Таким чином важливими аспектами в системі формування грошових потоків є сформована система коригування показників. Саме вона і оцінить ефективність процесу управління грошовими потоками компанії. Фінансові менеджери можуть

переглядати та коригувати цільові показники формування грошового потоку компанії; затримувати формування вихідного грошового потоку за рахунок розширення боргу та реструктуризації боргу. Прогнозування грошових потоків базується на грошових розрахунках, що сприяє збільшенню оборотності активів і капіталу і забезпечує фінансову стабільність суб'єкту господарювання. Тому грошовий потік пов'язаний з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою здатністю підприємства ефективно здійснювати господарську діяльність та забезпечувати надійний і позитивний фінансовий результат. Процес оптимізації грошових потоків компанії має ґрунтуватись на балансі позитивних і негативних грошових потоків. Потоками підприємства є коригування показників та оцінка досягнутих результатів. Для здійснення коригування фінансові менеджери можуть переглядати цільові показники формування грошових потоків підприємства; відстрочувати формування вихідних грошових потоків шляхом здійснення пролонгації заборгованості, реструктуризації боргів; інкасувати відстрочені вхідні грошові потоки.

Існує таке поняття як дефіцит грошових потоків – тобто нестача коштів для здійснення виробничо-господарської діяльності. Брак коштів, а значить збалансованості між доходами і витратами призводить до утворення проблемних аспектів діяльності господарств та організацій. У працях багатьох вчених-фінансистів розкривається проблематика дефіциту грошового потоку суб'єкту господарювання. Це проявляється саме у зниженні платоспроможності та фінансовій стійкості податкоплатників, що призводить до зростання кредиторської заборгованості та зниження індикативних показників які характеризують капітал підприємства. На думку І. Отенко негативні наслідки надлишкового грошового потоку мають місце відображати грошові кошти, які не задіяні в частковому обороті підприємства та породжують необґрунтовані витрати внаслідок яких втрачається реальна вартість фінансово-кредитних ресурсів, розвивається маховик інфляції та зменшується швидкість оборотності капіталу [20]. Це стає можливим внаслідок вимушеного простою фінансових

ресурсів внаслідок втраченої вигоди від позитивного розміщення коштів в інвестиційному правовому полі. Таким чином, процес оптимізації грошових потоків є необхідною і вкрай доцільною операцією з урахуванням реалій сьогодення, внаслідок затягнення воєнних дій на більш тривалий період ніж очікувалось.

1.2 Класифікація грошових потоків для забезпечення економічної безпеки товариства

Для того, щоб забезпечити ефективне управління формування грошових потоків, необхідно структурувати грошові потоки. Структурування грошових потоків — це формування впорядкованої сукупності грошових потоків за встановленими стандартами та виявлення його основних організаційних характеристик. Структурування дозволяє збалансувати вплив окремих грошових потоків на процес управління шляхом формування об'єктів управління на основі цільових вибірок грошових потоків, а також спрощує та скорочує інформаційну основу для прийняття фінансових рішень за рахунок використання результатів [1]. Отже, для ефективного управління грошовими потоками в фінансово-економічній системі та прийняття рішень всередині суб'єкта господарювання необхідно розкрити основні класифікаційні характеристики грошових потоків. Завдяки класифікації грошових потоків кожен може зрозуміти, що вони згруповані за певними категоріями. У процесі класифікації грошових потоків необхідно враховувати її головну мету, яка полягає в наданні необхідної інформації про стан грошових потоків у фінансовій системі.

Користувачами цієї інформації є фізичні, юридичні особи та державні установи, яким інформація потрібна для прийняття ефективних рішень щодо управління грошовими потоками. Отже, визначаючи теоретичну концепцію класифікації грошових потоків, необхідно визначити мету класифікації

грошових потоків. У цілому, розглядаючи класифікацію грошових потоків, результати досліджень вітчизняних та зарубіжних джерел дозволяють відзначити:

- відсутність єдиного комплексного підходу при формуванні класифікації різних видів грошових потоків;
- дублювання складових класифікації науковцями.

Систематизація грошових потоків слід здійснювати з метою встановлення ключових характеристик проекту надходження та виплат валютних грошей, вона не обмежена і здатна збільшуватися в зв'язку з особливістю організації й побажань адміністративного персоналу – ключових користувачів відомостей прогностичного розгляду грошових потоків. Нотатки переміщення валютних грошей, зобов'язані затверджуватися в будь-якому підприємстві у персональному режимі, відображаючи специфіку його діяльності [2].

У таблиці 1.1 наведено шість основних класифікаційних ознак, які вважаються загальними, але не повними: за видом економічної роботи, методом розрахунку, сумою грошового потоку. Отже, грошові потоки у класичному прояві це є універсальна фінансова група, яка охоплює багато типів.

Таблиця 1.1 Класифікаційні ознаки грошових потоків

Найменування ознаки	Різновиди грошових потоків
За різновидом валюти	В національній валюті В іноземній валюті
За скеруванням руху грошових коштів	Вхідний грошовий потік Вихідний грошовий потік
За методом розрахунку суми грошового потоку	Сальдовий грошовий потік Валовий грошовий потік
За видом діяльності	Операційний Фінансовий Інвестиційний
За формою розрахунків	Готівковий Безготівковий Криптовалютний
За рівнем наявності обсягу	Достатній Надлишковий Дефіцитний

Методика розрахунку грошового потоку за версією дослідника Л. Некрасенко – «це сукупність методів визначення суми грошових коштів в кінці фінансового року на основі грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Існує два методи розрахунку грошових потоків: прямий метод і непрямий метод. Прямий метод заснований на обертанні коштів на рахунках підприємства з використанням реєстрів бухгалтерського обліку, головних книг і звітів про рух коштів. Прямий метод вимагає аналізу надходжень і переказів коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності на основі звіти про рух коштів або з використанням даних реєстрів бухгалтерського обліку» [21]]. Непрямий метод базується на аналізі термінів "Балансу чи звіту про фінансовий стан" і "Звіту про фінансові результати" та "Звіту про рух грошових коштів ".

Внаслідок цього ми можемо бачити взаємозв'язок між різними видами діяльності суб'єкта господарювання, кінцевим фінансовим результатом та змінами в активах і пасивах. Поддєрьогін А. вважає, що «управління грошовими потоками пов'язане з формуванням, розміщенням і використанням грошових коштів та організацією їх кругообігу. Це певний метод і принципова система, призначена для забезпечення фінансової рівноваги підприємства, формування та здійснення ефективних управлінських рішень. Поряд з цим він зазначає, що оптимізація відіграє ключову роль в управлінні грошовими потоками та вимагає підвищеної уваги з боку управлінського менеджменту підприємства. Позитивна оптимізація грошових коштів – це процес, який враховує умови та особливості господарської діяльності підприємства та обирає найкращу організаційну форму підприємства. В Україні класифікація грошових фондів має дві ознаки: «за цільовим призначенням: оборотні кошти та кошти цільового призначення або необоротні. А класифіковані за місцем зберігання: каса банку, каса суб'єкта, підзвітна особа, криптовалюта, цінні папери тощо.

З кожним роком науковці доповнюють класифікаційні ознаки на власний розсуд, достатньо цікава на наш розгляд за видами валют та за джерелами

надходжень. Спираючись на дослідження систем моніторингу грошових потоків, вчені висувають пропозиції щодо вдосконалення класифікації грошових потоків, згрупувавши їх за такими характеристиками, як достатність, збалансованість, оборотність, безпека, відтворюваність, відповідність та ефективність [17]. Ця праця підтверджує необхідність класифікації грошових потоків за пріоритетністю їх реалізації, що дає змогу виділити першочергові, обов'язкові та другорядні грошові потоки, обсяг і склад яких індивідуальні для кожного підприємства та визначаються його діяльністю. Також експерти з фінансового моніторингу рекомендують удосконалити класифікацію грошових потоків «на основі організаційно-правової форми бізнесу та на основі традиційних консолідованих і внутрішніх грошових потоків з посиланням на актуальність процесу глобалізації та необхідність готувати консолідовані звіти, які мають практичну цінність загалом і зокрема для управління бізнесом, що потребує подальших досліджень».

В роботах експертів з фінансового менеджменту прослідковується тенденція доповнити існуючі класифікації грошових коштів шляхом виділення наступних ознак: обмеженість у напрямках використання; місце зберігання. На даний час достатньо актуальним є диверсифікація формування і зберігання грошових потоків на віртуальних електронних рахунках у криптовалютах та інших “екаунтах”. Тактичне та стратегічне управління грошовими потоками є ефективним та доленосним важливим рішенням у загально-економічній стратегії підприємства. На рівні оперативного і поточного управління обирається відповідна місія і завданням якої є формування грошових потоків. Майбутня стратегія фірми передбачає досягнення місії через створення та реалізацію конкретних тактичних завдань. Стратегічною метою господарюючого суб'єкта з точки зору фінансового менеджменту полягає у збільшенні обсягу доходів і збільшенні вартості активів, тобто капіталізації підприємства. Це зможе бути втілено шляхом отримання чистого прибутку внаслідок профіцитного грошового потоку. При цьому, вважаємо що до уваги

беремо стратегічне управління і сучасні підходи до формування грошових потоків.

Задля завершення розкриття економічної сутності дефініції «грошові потоки» пропонується виділити декілька особливих індикаторних чинників які вирізняють цю категорію над іншими. Вчені-фінансисти на власний розсуд інтерпретують ці особливості. Але узагальнивши їх і адаптувавши до підприємств виробничої галузі виділимо наступні. Розмежування окремих тверджень дозволяє детальніше проаналізувати грошові потоки, покращити менеджмент їх формування і це дозволить у майбутньому створити передумови для ефективнішої роботи суб'єктів господарювання. Таким чином, доцільно класифікувати грошові потоки в залежності від – пріоритетності, тривалості утворення, методів оцінки, рівня прогнозованості та локальності застосування. За рівнем пріоритетності поділяють на ключовий та факультативний, за тривалістю створення – короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, за методом оцінки – поточний та перспективний, за рівнем прогнозованості – прогнозний і спонтанний та за локальністю застосування – операційний, відділовий, корпоративний.

Якісна інформація є чи не єдиним джерелом і важелем вирішення господарських спорів, які часто виникають практично в усіх сферах суспільного-політичного життя. У сьогоденнішому контексті воєнного стану його значення зростає з кожним днем. Чільне місце в системі інформаційного забезпечення учасників господарських відносин посідають законодавчі вимоги щодо збереження звітності про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання. Об'єктивна, чітка організація фінансово-бухгалтерського обліку та звітності про рух грошових коштів є обов'язковою умовою ефективного менеджменту формування грошових потоків. Тому питання формування якісної обліково-аналітичної інформації про рух грошових потоків та їх замінників є актуальним при застосуванні законодавчої бази формування звітності до і після оподаткування. Законність здійснення операцій з грошовими

коштами регулюється чинним законодавством України та визначається на підставі нормативних документів. Правове регулювання організації облікових взаємовідносин при формуванні грошових потоків, на нашу думку, має декілька рівнів функціонування.

Перший рівень законодавчого супроводу – це міжнародно-правовий акт, зокрема версія Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку № 7 від 1 січня 2012 року «Звіт про рух грошових коштів», яка визначає «вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів та їх еквівалентів економічної сутності». Звіт про рух розділяє грошові потоки, створені операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю підприємств і організацій протягом певного періоду часу.

Другий рівень законодавчого супроводу – це державний нагляд за нормативно-правовими актами, який включає чотири підрівні. Основним нормативним актом при організації фінансової звітності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України», який «забезпечує єдність обліку майна, зобов'язань, господарських операцій, підготовку та надання користувачам необхідної достовірної інформації про стан майна та доходи і витрати підприємства.

Закон «Про банки і банківську діяльність України» регулює правове забезпечення банкінгу в Україні та створює належне конкурентне середовище на фінансовому ринку, забезпечуючи захист законних інтересів вкладників і клієнтів установ банківської системи. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» Цей Закон визначає «Правові засади застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг». Сфера його впливу охоплює всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють розрахунки за готівковою та/або безготівковою формами, їх господарські одиниці та представників суб'єктів господарювання. Локальним нормативним актом є "Закон України про Національний банк України. В якому чітко і

зрозумілій формі визначається правовий статус, завдання, функції, повноваження та організаційні засади державного регулятора нашої держави. До цього ж рівні відносимо і інформаційно-правове забезпечення системи оподаткування в державі. Податковий кодекс України (надалі ПКУ) регулює відносини, які започатковуються у податковій системі. Саме в ПКУ, визначено остаточний перелік податків, зборів, внесків які адмініструються. Відображений постатейно порядок його податкового супроводу, права та обов'язки суб'єктів податкового права. Визначено компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час податкового процесу, а також адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення податкового законодавства. Є ще і Господарський кодекс України який визначає основні засади господарювання, а саме: типи, види та форми утворень.

На третьому рівні відображено нормативно-правові акти підзаконного характеру – це стандарти фінансово-бухгалтерського обліку, форми звітів та пояснень до них.

На четвертому рівні є основні інструктивні матеріали щодо ведення фінансово-бухгалтерської звітності. Ця директива затверджує цілі та порядок ведення загального фінансово-бухгалтерського обліку для оцінки грошових потоків. А саме наявність і рух грошових активів, зобов'язань та в цілому фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших правових суб'єктів незалежно від форми власності, форм і видів діяльності. Ключовим також є і «Положення про ведення касових операцій у національній валюті України» яке врегульовує порядок увесь порядок ведення касових операцій у національній валюті України юридичними особами та їх філіями незалежно від місця розташування та форми господарювання чи власності.

Отже описавши доцільність оперативної інформації та особливостей формування грошових потоків констатуємо, що основною проблемою нормативного забезпечення формування грошових потоків є недостатня чіткість у наявних регулюючих положеннях, які дуже часто суперечать один одному. Це

часто спотворює інформацію про грошові потоки і не дає повного і якісного уявлення про них. Та наявна кількість інформації що існує вводить в оману суб'єктів господарювання адже потребує великої трудомісткості а значить і фінансових затрат при проведенні фінансового менеджменту на підприємстві. Хоча варто зазначити що у всьому цивілізованому світі процес адміністрування податків і формування фінансово-бухгалтерської звітності є надзвичайно складним, що і спонукає суб'єктів господарювання на усіх рівнях вдаватися до послуг спеціалізованих аудиторських фірм, на жаль в Україні це ще недоступно більшості суб'єктів господарювання у зв'язку із браком грошових потоків на ці витрати. Та все ж у цілому державне регулювання грошових взаємовідносин засноване на відповідному обліку грошових потоків фірм є на належному рівні, оскільки є чинником запобігання махінацій і правопорушень у фінансово-кредитній сфері.

1.3 Методика наукових досліджень

Методика дослідження грошових потоків - це систематичний підхід до аналізу і вивчення руху грошей в бізнесі, фінансових установах чи індивідуальних фінансах. Цей процес допомагає розкрити, як гроші витрачаються, заробляються та переміщуються в межах конкретної системи або організації. Щоб провести дослідження грошових потоків, використовуються різні методи та інструменти. Ось деякі методи і методики, що використовуються у дослідженнях грошових потоків. Аналіз фінансових звітів проводиться з метою виявлення грошових потоків через прибуток і витрати, балансові показники та інші фінансові показники. Це процес дослідження фінансового стану та результатів діяльності підприємства за даними фінансової звітності. Він дозволяє оцінити поточний стан підприємства, його перспективи розвитку та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Даний метод включає в себе такі етапи:

- Підготовка до проведення аналізу. На цьому етапі необхідно зібрати необхідну інформацію, включаючи фінансову звітність підприємства, додаткові дані про його діяльність, а також інформацію про галузь, в якій працює товариство.
- Ознайомлення з фінансовою звітністю. Необхідно уважно ознайомитися з кожною формою фінансової звітності, зрозуміти її структуру та зміст.
- Аналіз фінансових показників. На цьому етапі необхідно розрахувати необхідні фінансові показники та проаналізувати їх динаміку.
- Інтерпретація результатів аналізу. Сформульовуються висновки щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

Аналіз фінансових звітів проводиться як внутрішнім, так і зовнішнім аналітикам. Внутрішній аналіз проводиться співробітниками підприємства для оцінки його фінансового стану та ефективності діяльності. Зовнішній аналіз проводиться зацікавленими особами, такими як інвестори, кредитори, постачальники та покупці. Фінансові показники, які використовуються в аналізі фінансових звітів, можна розділити на наступні групи: показники ліквідності, показники платоспроможності, показники рентабельності та показники фінансового результату. Вибір конкретних фінансових показників для аналізу залежить від цілей аналізу та інтересів аналітика. Аналіз фінансових звітів є важливим інструментом, який дозволяє отримати інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Він може бути використаний для оцінки ефективності управління підприємством, виявлення проблем та розробки заходів щодо їх вирішення.

Метод прямих інтерв'ю також використовується при проведенні досліджень. Опитування або інтерв'ю може проводитись з керівниками, фінансовими директорами чи фахівцями для збору інформації про грошові потоки в організації. Даний метод при аналізі грошових потоків дозволяє отримати додаткову інформацію про грошові потоки підприємства від його керівництва. Цей метод може бути використаний для отримання інформації, яка

не міститься в фінансовій звітності, або для отримання пояснень окремих показників фінансової звітності. Метод прямого опитування включає в себе наступні етапи: підготовка до інтерв'ю, проведення інтерв'ю і аналіз отриманих даних. На першому етапі необхідно визначити, які питання необхідно поставити керівництву та відповідальним працівникам підприємства. Вони повинні бути сформульовані таким чином, щоб вони дозволили отримати необхідну та достатню інформацію. На другому етапі необхідно провести інтерв'ю з фахівцями та керівниками підприємства, відповідаючи на поставлені питання. І на третьому етапі необхідно проаналізувати отримані дані та порівняти їх з даними фінансової звітності. При поставленні запитань необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

- бути чіткими та конкретними в своїх питаннях;
- дати керівництву підприємства час на відповіді на ваші питання;
- не перебивайте керівництво підприємства під час відповідей;
- бути ввічливими та шанобливими до керівництва підприємства.

Метод прямих інтерв'ю може бути використаний для отримання інформації про наступні аспекти грошових потоків підприємства: причини змін грошових потоків, плани підприємства щодо майбутніх грошових потоків, методики управління грошовими потоками, проблеми, пов'язані з грошовими потоками. Ця інформація використовується для оцінки фінансового стану підприємства, його перспектив розвитку та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Метод спостереження. Спостереження за грошовими операціями у реальному часі для отримання точних даних про грошові рухи. Метод спостереження за грошовими потоками є важливим інструментом, який дозволяє аналітику отримати уявлення про те, як підприємство генерує та витрачає гроші. Цей метод може бути використаний для оцінки фінансового стану підприємства, його перспектив розвитку та виявлення проблем. Також дозволяє отримати інформацію про грошові потоки підприємства шляхом

аналізу його діяльності. Цей метод може бути використаний для отримання інформації, яка не міститься в фінансовій звітності, або для отримання додаткових даних про інформацію, яка міститься в фінансовій звітності.

Можливо використовувати і метод порівняння спеціалізованих комп'ютерних програм для аналізу грошових потоків та їх прогнозування. До них відносимо – 1С Бухгалтерія, М.Е. doc, Dilovod, Master Бухгалтерія, Bookkeeper, Облік Saas, Ifinzvit, Smartfin.

Статистичні методи аналізу широко використовуються у фінансовій науці. При аналізі формування та руху грошових потоків найбільш часто використовувався кореляційний метод. Кореляційний аналіз у контексті руху грошових потоків використовується для визначення ступеня взаємозв'язку між різними фінансовими змінними. Цей аналіз допомагає з'ясувати, чи існує статистично значима залежність між двома або більше фінансовими показниками. Для проведення кореляційного аналізу руху грошових потоків використовуються коефіцієнти кореляції, такі як коефіцієнт Пірсона або Спірмена. Їх основною метою є визначити, наскільки змінюється один фінансовий показник при зміні іншого. В роботі проаналізовано кореляцію між обсягом продажів товарів та прибутком товариства. Існує позитивна кореляція, це означає, що збільшення обсягу продажів зазвичай супроводжується збільшенням прибутку. У той же час, при наявності негативної кореляції вказує на те, що збільшення одного показника супроводжується зменшенням іншого.

Важливо розуміти, що кореляція не завжди означає причинно-наслідковий зв'язок між двома чинниками. Вона лише вказує на наявність зв'язку між ними. Такий аналіз дозволяє виявити залежність між фінансовими показниками та допомагає приймати управлінські рішення, але для повного розуміння ситуації варто враховувати інші фактори та контекст, що можуть впливати на грошові потоки. Описані методи дозволяють комбінувати для отримання більш точної та повної картини формування та руху грошових потоків у товаристві.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ТОВ «ЕЛІТ ТРЕЙД»

2.1 Організаційна характеристика товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю “Еліт Трейд” здійснює свою діяльність у Львівському районі Львівської області у с. Муроване, вул. Вокзальна 20а. Львівський район — район у Львівській області України, утворений 17 липня 2020 року в рамках адміністративно територіальної реформи. Район межує: на півночі — з Червоноградським, на сході — з Золочівським, південному заході — з Самбірським, на заході — з Яворівським, на півдні — зі Стрийським і Дрогобицьким районами Львівської області, на південному сході — з Тернопільською та Івано-Франківською областями, на північному заході — з Люблінським та Підкарпатським воєводствами Республіки Польща.

Товариство спеціалізується на наступних видах діяльності.

1. Виробництво м'ясних продуктів;
2. Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами;
3. Оптова торгівля парфумними та косметичними товарами;
4. Неспеціалізована оптова торгівля;
5. Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
6. Виробництво добрив і азотних сполук;
7. Оптова торгівля хімічними продуктами;
8. Роздрібна торгівля квітами, рослинами, насінням, добривами; домашніми тваринами та кормами для них у спеціалізованих магазинах.

З цих усіх видів діяльності основним вважається –виробництво парфумерних і косметичних засобів. Директором товариства є Коцький Андрій Зіновійович який є співвласником разом із трьома компаньйонами.

Товариство подає офіційну статистичну і податкову звітність відповідно до чинного законодавства і вибраного виду діяльності та форми господарювання. Види та форми звітності залежать від фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання і можуть змінюватись щорічно при умові зміни діяльності , тощо. Форми звітності як правило річні але є окремі види звітності які мають місячний або квартальний термін подачі інформації. Товариство за усі роки звітності є прибутковим суб'єктом господарювання і сумлінним платником податків і зборів до бюджетів і фондів (табл.2.1) .

Таблиця 2.1 Результати фінансово-господарської діяльності ТзОВ“Еліт Трейд”, грн.

Показники діяльності	2020	2021	2022	Відхилення, +,-
Дохід товариства	16 289 500	15 891 200	14 358 900	-1 930 600
Чистий прибуток	5 848 600	1 100 240	966 800	-4881800
Активи товариства	16 827 100	18 546 520	21 640 600	-4813500
Зобов'язання товариства	8 524 600	8 845 900	9 950 300	-1425700
Кількість найманих працівників	15	12	10	-3

Джерело – https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/33562534/

Протягом трьох останніх років товариство є прибутковим суб'єктом господарювання хоча сума прибутку зменшилась більше у 6 разів. Основними причинами такого явища – є війна. Внаслідок якої значно зменшились грошові потоки від замовників та покупців продукції.

Товариство з обмеженою відповідальністю “Еліт Трейд” є юридичною особою - платником податків. Фінансова-економічна характеристика платника податків юридичної особи - це сукупність показників, що характеризують

фінансову та економічну діяльність юридичної особи. Ці показники використовуються для оцінки фінансового стану юридичної особи, її платоспроможності, ефективності використання ресурсів, а також для визначення її податкового навантаження.

Основними показниками фінансово-економічної характеристики юридичної особи є:

–Баланс підприємства. Баланс підприємства відображає майновий стан та фінансові результати його діяльності на певну дату. Основні показники балансу товариства:

1. Активи - це всі майнові цінності, що належать підприємству.
2. Пасиви - це всі зобов'язання підприємства перед кредиторами.
3. Власний капітал - це частина майна підприємства, яка належить його власникам.

– Звіт про фінансові результати. Звіт про фінансові результати відображає доходи та витрати підприємства за певний період часу. Основні показники звіту про фінансові результати:

1. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг - це грошові надходження, отримані від реалізації продукції, робіт та послуг.
2. Собівартість реалізації продукції (робіт, послуг) - це витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, робіт та послуг.
3. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) - це різниця між виручкою від реалізації продукції, робіт та послуг і собівартістю реалізації продукції, робіт та послуг.
4. Загальні витрати - це всі витрати, пов'язані з господарською діяльністю товариства.
5. Прибуток до оподаткування - це різниця між прибутком від реалізації продукції, робіт та послуг і загальними витратами.

6. Податок на прибуток - це обов'язковий платіж до бюджету, який сплачується юридичними особами з прибутку, отриманого в результаті господарської діяльності.

– Звіт про рух грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів відображає надходження та вибуття грошових коштів за певний період часу. Основні показники звіту про рух грошових коштів:

1. Надходження грошових коштів від операційної діяльності - це грошові надходження від реалізації продукції, робіт та послуг, відсотків, роялті, а також інші грошові надходження від операційної діяльності.

2. Витрати грошових коштів на операційну діяльність - це грошові витрати на виробництво та реалізацію продукції, робіт та послуг, відсотки, роялті, а також інші грошові витрати на операційну діяльність.

3. Надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності - це грошові надходження від продажу основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, а також інші грошові надходження від інвестиційної діяльності.

4. Витрати грошових коштів на інвестиційну діяльність - це грошові витрати на придбання основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, а також інші грошові витрати на інвестиційну діяльність.

5. Надходження грошових коштів від фінансової діяльності - це грошові надходження від випуску боргових цінних паперів, від продажу власних акцій, а також інші грошові надходження від фінансової діяльності.

6. Витрати грошових коштів на фінансову діяльність - це грошові витрати на викуп боргових цінних паперів, на викуп власних акцій, а також інші грошові витрати на фінансову діяльність.

Крім цих основних показників, для оцінки фінансово-економічної характеристики юридичної особи можуть використовуватися й інші показники, такі як: коефіцієнти ліквідності- це показники, що характеризують здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в строк, коефіцієнти

платоспроможності – це показники, що характеризують здатність підприємства погашати свої зобов'язання за рахунок поточних активів, коефіцієнти фінансової ефективності – це показники, що характеризують ефективність використання ресурсів підприємства. Фінансова-економічна характеристика юридичної особи є важливим інструментом для оцінки її фінансового стану та платоспроможності. Ця характеристика використовується для прийняття важливих управлінських рішень, а також для оцінки податкового навантаження юридичної особи і подальшого вибору системи оподаткування.

2.2 Оцінка організації роботи служби економічно-фінансової безпеки товариства

Середовище в якому працює товариство постійно потребує роботи менеджерського персоналу, який удосконалює рішення щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки розвитку. Одним із напрямів цього процесу є організація служби фінансово-економічної безпеки у товаристві. Відділ фінансово-економічної безпеки (ЕФБ) – це самостійний структурний підрозділ який вирішує завдання щодо забезпечення захисту діяльності товариства.

Відділ фінансово-економічної безпеки (ЕФБ) товариства є структурним підрозділом, який відповідає за забезпечення фінансової та економічної безпеки в середині суб'єкта господарювання. Функціональне призначення ЕФБ полягає в запобіганні та виявленні загроз фінансовій та економічній діяльності товариства, а також у вжитті заходів щодо їх усунення або мінімізації.

Основними завданнями відділу ЕФБ:

1. Забезпечення захисту фінансових інтересів товариства:

- а) контроль за дотриманням фінансової дисципліни на підприємстві.
- б) проведення фінансових аудитів та перевірок.
- в) розробку заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів товариства.

2. Захист економічних інтересів товариства:

а) контроль за дотриманням законодавства в економічній сфері.

б) проведення антимонопольних та конкурентних досліджень.

3. Захист інтелектуальної власності товариства.

4. Забезпечення інформаційної безпеки товариства:

а) контроль за доступом до конфіденційної інформації.

б) захист інформації від несанкціонованого доступу, використання, розкриття або знищення.

Діяльність відділу здійснюється на основі наступних принципів:

– системний підхід. Розглядає фінансову та економічну безпеку товариства як складну систему, в якій взаємодіють різні елементи.

– проактивність. ЕФБ не тільки реагує на вже виниклі загрози, але й проводить заходи щодо їх попередження.

– інтеграція. ЕФБ співпрацює з іншими підрозділами товариства, щоб забезпечити комплексний захист його фінансових та економічних інтересів.

Для реалізації своїх завдань відділ ЕФБ має право отримувати від інших підрозділів товариства інформацію, необхідну для виконання своїх функцій, проводити перевірки та аудити фінансово-економічної діяльності товариства, надавати рекомендації керівництву щодо підвищення ефективності системи фінансово-економічної безпеки. Відділ ЕФБ є важливим елементом системи управління підприємством. Він забезпечує захист фінансових та економічних інтересів товариства, що є запорукою його успішного розвитку.

В ТзОВ «Еліт Трейд» відділ складається з 4 осіб – фінансовий директор, аудитор, спеціаліст з податкової звітності і зарплати, правовик-аналітик. Керівник ТзОВ «Еліт Трейд» створює необхідні умови для правильного ведення управлінського та податкового обліку, організації фінансових операцій, забезпечення неухильного виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до фінансового менеджменту, правомірних вимог

фінансового директора щодо дотриманням порядку оформлення та подання до фінансово-бухгалтерської звітності.

Така побудова організації фінансово-економічної роботи у відділі чіткого розподілу функцій. Задля організації ефективної роботи товариства і своєчасного і правильного ведення документообороту на фірмі функціонує – комп'ютерна програма “M.e.doc”. Це є українське програмне забезпечення для подання звітності до податкової служби та обміну наявними первинними та звітними документами між суб'єктами податкового законодавства в електронному вигляді. У цій програмі працюють особи які мають право електронного підпису та відповідальні працівники згідно посадових обов'язків.

Так фінансовий директор ТЗОВ “Еліт Трейд” виконує обов'язки з організації фінансово-бухгалтерської роботи у товаристві, а саме:

- забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних вимог управлінського обліку,
- організовує складання і подання у встановлені строки фінансово-бухгалтерської звітності;
- розподіляє обов'язки в межах фінансово-бухгалтерської роботи;
- організовує взаємовідносини між податковою службою і товариством;

Спеціаліст з податкової звітності і зарплати відповідає за ведення та оформлення первинних документів, звітів та інших документів пов'язаних з господарською діяльністю товариства, а також за розрахунки з найманими працівниками товариства з оплати праці.

До основних завдань фахівця з ведення первинного обліку і зарплати належать:

- Оформлення первинних документів, пов'язаних з господарсько-фінансовою діяльністю товариства, таких як: договори, накладні, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, касові та товарні чеки та інше.

- Обробка первинних документів та внесення їх до електронної системи розрахунків.

- Ведення та аналіз фінансової і податкової звітності.

- Видача заробітної праці, та податковий супровід обов'язкових платежів – єдиний соціальний внесок, податок з доходів фізичних осіб, військовий збір.

З метою успішної роботи в даній сфері фахівець повинен мати наступні професійні якості, як:

- Акуратність і уважність.

- Організованість і пунктуальність.

- Знання бухгалтерського обліку та оподаткування.

- Вміння користуватися комп'ютерними програмами.

Аудитор у відділі слідкує за правомірністю і правильністю ведення фінансово-облікової інформації та звітності. Крім того, координує роботу щодо відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій, приймає активну участь в оформленні матеріалів, пов'язаних добросовісною і якісною роботою усіх працівників з метою недопущення застосування штрафних санкцій.

На правовика-аналітика покладені обов'язки із дотриманням чинного трудового, господарського та податкового законодавства. Також даний працівник систематично моніторить зміни законодавства у всіх його сферах які представлені у роботі товариства.

В товаристві результати позитивної господарської діяльності характеризуються збільшенням розміру власного капіталу, основним джерелом якого є прибуток від фінансової діяльності. Основним узагальнюючим показником фінансово-господарської діяльності підприємства є прибуток. Порядок використання чистого прибутку визначається оптимальними витратами товариства які не можуть перевищувати суму отриманого позитивного фінансового результату. Підприємницька діяльність тісно пов'язана з отриманням, накопиченням, зберіганням, обробкою та використанням різноманітних інформаційних та грошових потоків. При визначенні цінності інформації необхідно керуватися такими критеріями, як корисність,

своєчасність і надійність. Товариство ефективно розвивається і тому отримує більше прибутків, але для забезпечення процесу розширеного відтворення та забезпечення належного рівня економічної безпеки потрібен постійно зростаючий грошовий потік та відповідно зростаючий корпоративний капітал. Причиною такої ситуації також є те, що в процесі розвитку товариство займе ринкову нішу або частину ніші підприємства-конкурента, що вже становить велику небезпеку.

Важливу роль у забезпеченні економічної безпеки відіграє рівень інтелектуального показника працівників. Згідно з визначеним абсолютним коефіцієнтом безпеки, індекс інтелектуальної складової складає 0,38п. при нормативному значенні 0,5. Отже можна вважати даний показник відносно збалансованим. Людська складова характеризує кадрову безпеку компанії. Коефіцієнт плинності персоналу товариства відповідає належному рівню абсолютної безпеки. Оскільки у товаристві він знаходиться на рівні 0,8п при оптимальному значенні -1. Коефіцієнт фізичного старіння персоналу товариства є також у нормі, адже персонал товариства це фахівці від 32до 45 років. Даний рівень відповідає до рівня абсолютної безпеки, а його значення оптимальним. Чим більша важливість тієї чи іншої характеристики, тим більша виробнича і фінансово-економічна безпека товариства. Отже, з точки зору узагальненого коефіцієнта рівень технічної безпеки є задовільним.

Політико-правова частина визначається наступними показниками:

- часткою арбітражних і судових кримінальних проваджень у сумі конкретних угод, укладених (Кс.ар.) – 0,39
- успішними арбітражними і судовими провадженнями у загальній кількості заслуханих судових справ (Квю) – 0,14;
- часткою сплачених та отриманих штрафів у загальних зобов'язаннях переробного підприємства (Кш) – 0,13;
- питомою вагою юридичних операцій компанії в її основній структурі зборів (Квюр) – 0,01.

На цій основі, склавши розрахунки в єдину комплексну оцінку фінансово-економічної безпеки встановили окремі чинники для кожного із компонента діяльності. Відносна оцінка безпеки відповідного компонента розраховується як відношення фактичного рівня безпеки відповідного компонента до максимального рівня безпеки товариства. Таким чином, рівень фінансової безпеки товариства за звітні періоди знаходиться на задовільному рівні.

Ця ситуація характеризується оптимальними значеннями практично всіх коефіцієнтів, що характеризують фінансово-економічну безпеку товариства. На даний час спостерігається незначне відхилення за рахунок зменшення значення показника складової міцності економічної безпеки підприємства. Отримані результати поглиблюють і розвивають теоретико-методологічні засади оцінки стійкої фінансово-економічної безпеки товариства та їх складових у процесі господарсько-фінансової діяльності. Підвищення рівня ефективності економічної безпеки дасть змогу вдосконалити фінансово-господарський механізм згідно до вимог сьогодення. Зокрема, якісна організація системи фінансово-економічної безпеки підприємства дозволить підвищити ефективність та оптимізувати використання грошових потоків, тим самим максимізуючи прибуток ТзОВ «Еліт Трейд».

2.3 Аналіз організації формування грошових потоків в системі - економічно-фінансової безпеки товариства

Застосування у фінансово-господарській діяльності пов'язаній з придбанням та використанням грошових коштів та їх еквівалентів, які характеризують грошові потоки суб'єкта господарювання є невід'ємним явищем у фінансовому менеджменті. До грошових засобів належать готівка, банківські вклади та вклади до запитання, різновиди криптовалюти.

Включаючи короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються в певну суму готівки та мають низький ризик зміни

вартості. Метою аналізу грошових потоків товариства є прискорення потоку коштів і підвищення на цій основі швидкості обертання активів і капіталу, забезпечуючи при цьому фінансову стабільність товариства. В умовах застосування сучасних інформаційних технологій аналіз грошових потоків базується на визначенні основних елементів процесу руху фінансових ресурсів за видами діяльності. Електронна обробка фінансової інформації, пов'язаної зі змінами у формуванні грошових потоків, включає логічні алгоритми перевірки для узагальнення та загальної оцінки інформації.

Відповідно до інструкцій з експлуатації інформація про рух грошових коштів є відокремленою від планування, балансів, витрат на отримання обороту та витрат на оборотний капітал, а також аналізу, контролю та оцінки. Методичні прийоми, включені в модель, дозволяють проводити загальний аналіз грошових потоків, та аналіз фінансових показників для визначення ліквідності та ефективності формування грошових потоків суб'єкта господарювання. Аналіз грошових потоків базується на покроковій інтерпретації фінансово-бухгалтерської інформації відповідно до цілей і завдань, представлених в організаційній та інформаційній моделях. Аналітичні системи та методи є важливою частиною механізму формування фінансів товариства. Аналіз грошових коштів – це дослідницький процес, спрямований на виявлення та покращення ефективних показників і функціональних резервів товариства.

Функціонування організації є динамічним процесом який забезпечується результативним і безперервним рухом грошових потоків. Однією із проблем, з якою стикаються комерційні суб'єкти в сучасних умовах, є відновлення та підтримка динаміки операційного, інвестиційного та фінансового циклів, що є необхідною ліквідною позицією товариства та запорукою реалізації його потреб у грошових коштах. Щоб вирішити цю проблему, необхідно заглибитися в фінансово-економічні механізми, що визначають грошові потоки різних суб'єктів господарювання. Попри це, у міру розвитку конкуренції належним чином організована система фінансового моніторингу, включаючи координацію

продукту та грошових потоків, кредитну політику, фінансове прогнозування, платіжну дисципліну, стає необхідною умовою успішної діяльності бізнесу. У міру розширення масштабів бізнесу роль організацій господарської діяльності продовжує зростати, що в кінцевому підсумку впливає на прибуток компанії. Однією з головних проблем бізнесу є відсутність достатньої суми грошового потоку. Однією з причин такого дефіциту часто є неефективність залучення та використання грошових ресурсів, обмежене використання фінансових інструментів, технологій та механізмів, помилки менеджменту при обслуговуванні платежів.

Господарська діяльність бізнес-структури супроводжується надходженням грошових потоків у різних виявах та проявах. Свідоме та ефективне формування грошових потоків в товаристві може забезпечити безперерйне виробництво, збут продукції та прибуток, а також підвищити інтенсивність поточних бізнес-операцій. Рух грошових коштів є важливою частиною управління фінансами компанії. Менш ефективно управління грошовими потоками може призвести до негативних наслідків, які позначаються на фінансовій діяльності суб'єкта господарювання. У цьому випадку товариству необхідно оптимізувати грошові потоки та внести зміни в загальну фінансову політику та механізм формування грошових потоків.

Грошовий рух від операційної діяльності протягом звітних років був нестабільним, хоча в 2022 році порівняно з даними 2021 року він зменшився на 1,5 млн.грн., що становить 66,6%, порівняно з 2020 роком – на 1,9 млн. грн., або на 32 %. Від'ємна динаміка руху грошових потоків в 2021 та 2022 році стала можливою внаслідок значного скорочення реалізованої продукції та блокування податкових накладних які значно зменшують суму оборотних активів товариства.

Надходження коштів від реалізації продукції компанії «ТзОВ «Еліт Трейд» зменшилось з 13846 тис. грн. в 2020 році до 11199 тис. грн. в 2022 р., тобто зменшення протягом двох років склало 2,7 млн. грн. в абсолютному та 28% у

відносному показнику. Зменшення надходження коштів від реалізації продукції за період 2021-2022 рр. склало в абсолютному вимірі – 1,6 млн. грн. та 10,7% у відносному значенні. Отримані грошові надходження від операційних доходів не основної діяльності ТзОВ “Еліт Трейд”, а саме оренди активів, цільового фінансування у 2022 році збільшилась на 68,7 тис. грн. В структурі отриманих грошових коштів у ТзОВ “Еліт Трейд” в 2020-2022 роках левову частку усіх надходжень складає валовий дохід від основної реалізації продукції. Вони була і є ключовим джерелом формування грошових потоків ТзОВ “Еліт Трейд” протягом звітного періоду. Протягом останніх трьох років динаміка надходжень відчутно різниться і на жаль у негативний бік. Адже до 2020 року рух грошових потоків постійно зростав і прибуток щорічно збільшувався. А у 2021-2022 роках динаміка грошових потоків стало кардинально протилежною, оскільки внаслідок введення воєнного стану обсяг реалізованої продукції майже зупинився. Проводячи оцінку руху коштів від інвестиційної діяльності потрібно сказати, що у 2022 році він був навіть більшим ніж у 2020-2021 роках, адже іноземні інвестори завозили обладнання та інші основні засоби з метою розширення виробництва та диверсифікації діяльності з метою мінімізації збитків. Це в свою чергу пояснюється, зменшенням вхідних грошових потоків у 2020-2021 роках, в тому числі від реалізації необоротних активів.

Щодо операцій із цінними паперами то в результаті фінансової-економічної діяльності не відбувалось руху коштів за досліджуваний період і він залишився на нульовому рівні протягом трьох останніх років. Таким чином, ТзОВ “Еліт Трейд” не здійснювала фінансових операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інвестиціями. У 2020 році залишки грошових коштів товариства становили 383 тис. грн., в 2021 р. – 256 тис. грн., а в 2022 р. – 170 тис. грн. таким чином, відбувається систематичне і синхронне зменшення залишку грошових коштів на рахунках. Темпи зменшення залишку грошових коштів товариства за 2020-2022 років був на рівні 72%. Усі кошти товариства зберігалися виключно на поточному гривневому рахунку в банку (табл.2.2).

Таблиця 2.2 Структура грошових потоків за видами діяльності, тис. грн.

Фінансові показники	2020	%	2021	%	2022	%
Операційна діяльність	13846,1	85	12712,9	80	11199,8	78
Інвестиційна діяльність	1628,9	10	2383,6	15	2584,6	18
Інші надходження	814,5	5	794,7	5	574,5	4
Усього по ТзОВ	16289,5	100	15891,2	100	14358,9	100

Отже проведемо структурний аналіз чистого руху грошових потоків за видами діяльності в 2020-2022 роках (табл. 2.2). Аналіз даних таблиці дозволяє зробити висновок, що грошові кошти товариства в 2020 та 2021 формуються в результаті його операційної діяльності, а в 2022 році – вони значно зменшились хоча і є основним джерелом надходжень. У 2022 році значно зросли надходження від інвестиційної діяльності до 18% у порівнянні з 2020 роком було усього 10%. Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності в 2022 році був найбільшим, але в підсумку його не вистачило щоб покрити негативний рух грошових коштів від операційної діяльності. В результаті загальний чистий рух грошових коштів за 2022 рік виявився негативним і становив - 810 тис. грн. Факторний аналіз грошових коштів здійснюється на основі балансової факторної моделі, у якій результативний показник (залишки грошових коштів) визначається як алгебраїчна сума чинників (інших елементів балансу).

Вертикальний фінансовий аналіз базується на структурному розподілі окремих показників фінансової звітності суб'єкта господарювання. У процесі виконання цього аналізу розраховуються співвідношення різних структурних складових загальних фінансових показників. У системі управління грошовими потоками найбільш поширеними видами формування стали вертикальний

аналіз і горизонтальний аналіз. Вертикальний аналіз необхідний для розрахунку ефективних показників формування трафіку для різних товариств.

Горизонтальний аналіз структури грошових потоків відображає внутрішню лінію між виробничих платежів у суб'єкта господарювання. Результати аналізу закладають основу для поглиблення порівняльного та факторного аналізу ефективності формування грошових потоків суб'єктів господарювання. Аналіз виявляє найважливіші складові формування позитивних або негативних грошових потоків товариства з урахуванням специфіки її господарської діяльності.

Констатуємо що за 2020-2022 роки спостерігається негативна тенденція щодо руху грошових коштів товариства “Еліт Трейд”, що також призводить до зниження ліквідності товариства. Як наслідок погіршується цілісний фінансовий стан товариства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 Оцінка фінансових коефіцієнтів ТзОВ “Еліт Трейд”

Показник	Норматив	2020	2021	2022	2022/2020 +,-
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,25	0,2	0,02	0,01	-0,19
Коефіцієнт проміжної платоспроможності	0,7	0,5	0,3	0,1	-0,4
Коефіцієнт поточної платоспроможності	1,0	0,6	0,2	0,1	-0,5
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	1,0	0,42	0,35	0,32	-0,1

Таким чином, у 2022 році порівняно з 2020 роком рух грошових коштів значно зменшився і зосередились надходження виключно від основної

операційної діяльності. Зменшення грошових коштів ТзОВ “Еліт Трейд” абсолютно логічно призвело до зниження абсолютної платоспроможності, тобто знизилась сума можливих поточних зобов’язань, які товариство може відразу ліквідувати або оплатити. Порівняно з 2020 роком у 2022 році грошові кошти не надходили від побічної діяльності. Товариство використовує виключно власні кошти та кошти власників для ведення поточної операційної діяльності. Позиковими коштами кредиторів товариство не користується.

Аналізуючи фінансові показники платоспроможності і ліквідності констатуємо систематичне їх зниження, адже грошовий потік зменшується внаслідок зменшення виручки від реалізації продукції. У процесі використання цієї системи аналізу визначаються різні абсолютні і відносні показники, що характеризують рух грошових потоків та ступінь їх впливу на загальний фінансовий стан суб’єкта господарювання. У системі управління грошовими потоками найчастіше використовуються наступні аналітичні групи фінансових коефіцієнтів. Коефіцієнти, що визначають ліквідність грошових потоків. Вони характеризують здатність суб’єкта господарювання вчасно виконувати свої фінансові зобов’язання.

На відміну від коефіцієнтів абсолютної та проміжної ліквідності, позитивне значення коефіцієнта виплати заборгованості в основному пояснюється значними залишками дебіторської та оборотної активності. Співвідношення дебіторської заборгованості до боргів показує здатність виплачувати кредиторам за рахунок позичальників протягом року. Рекомендоване значення для цього показника - одиниця. У 2022 році в компанії співвідношення становить 0,5, а тому дебіторська заборгованість недостатня для повної виплати кредиторам. Цей показник збільшився на 0,5 та 0,2 порівняно з 2020 та 2021 роками відповідно. Аналізуючи оборотність грошових активів (табл. 2.3), бачимо що кількість оборотів грошових активів у товаристві у 2022 році становить 1567, що порівняно з 2021 роком більше на 519 оборотів, порівняно ж 2020 роком цей показник зменшився на 1889 оборотів, а це більше

ніж удвічі. Зменшення оборотності грошових активів показує зменшення об'єму виручки, що припадає на одиницю грошових активів.

Таблиця 2.4 Динаміка оборотності грошових потоків компанії ТзОВ “Еліт Трейд”

Показники	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020,+,-
Кількість оборотів грошових активів	3456	1048	1567	-1889
Період обороту грошових активів, дні	0,05	0,32	0,2	+0,15
Кількість оборотів дебіторської заборгованості	4,0	3,2	3,1	-0,9
Період обороту дебіторської заборгованості, днів	0,27	0,26	0,25	-0,02

У товаристві період обороту грошових активів і їх еквівалентів в 2022 році становив 0,20 днів, що порівняно з 2021 роком менше на 0,12 днів, а порівняно з 2020 роком більше на 0,15. При ефективному управлінні даний показник повинен зменшуватись.

Продовження оцінки діяльності товариства в частині формування грошових потоків доцільно проаналізувати показники ритмічності та синхронності грошових протягом 2020-2022 років (табл. 2.5).

Даний показник засвідчує несинхронне надходження та витрачання грошових коштів у ТзОВ “Еліт Трейд” протягом звітних періодів, а значить про неузгодженість різнопланових потоків за розміром та обсягом. Так, його значення у 2020 р. становило 9,9. В 2022 р. значення показника збільшилося у 4 рази і становило 42,4 одиниці. В 2021 р. показник синхронності був найбільший і становив 81,0. Показник рівномірності надходження грошових коштів свідчить про нерівномірність надходжень грошових коштів у компанії ТзОВ “Еліт Трейд”. Так, даний показник зростав кожного року. І у 2020 р. з 221,5 до 356,8 у

2021 р. і аж до 458,9 у 2022 році. Показник рівномірності витрачання коштів, як і попередні показники, визначає неефективність розподілу видаткових грошових потоків. Коефіцієнт синхронізації коштів і витрат являє собою частку середнього відхилення грошових надходжень і витрат у загальному видатковому грошовому потоці, що в цілому свідчить про незбалансованість коштів і витрат компанії ТзОВ «Еліт Трейд».

Таблиця 2.5 Динаміка показників ритмічності та синхронності грошових потоків компанії ТзОВ «Еліт Трейд», %

Показники	2020	2021	2022	Темпи динаміки, (+,-)		
				2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020
Синхронність надходження та витрачання грошових потоків	9,9	81,02	42,4	у 9 р	52,3	у 4 р
Рівномірність надходження грошових коштів	221,5	356,8	458,9	161,1	128,9	у 2 р
Рівномірність витрачання грошових коштів	215,6	345,6	415,6	160,4	120,2	180,1
Коефіцієнт синхронності надходження та витрачання грошових коштів	0,03	0,024	0,018	у 80 р	у 7,5 р	61,1
Коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів	0,06	0,05	0,04	у 83 р	80,1	72,5
Коефіцієнт рівномірності витрачання грошових коштів	0,05	0,04	0,05	у 81 р	112,5	-

Коефіцієнт синхронізації загальних капітальних доходів і витрат свідчить про незбалансованість капітальних доходів і витрат ТзОВ «Еліт Трейд». У 2022 році порівняно з 2021 роком середній коефіцієнт прийому та використання готівки ТзОВ «Еліт Трейд» має тенденцію до зростання: у 2020 та 2021 роках коефіцієнт прийому зріс. Тому оцінка балансу грошових потоків базується на показниках ритмічності та синхронності грошових потоків.

Аналізуючи коефіцієнти, які характеризують рівень ефективності грошових потоків компанії у 2022 році, можна сказати, що вони є ефективними, оскільки як ефективність грошових потоків, так і коефіцієнти адекватності чистих грошових потоків є фінансово плюсовими. На ці показники в основному впливають чисті потоки коштів у 2022 році, і результати є позитивними. Ефективне управління грошовими потоками включає збільшення чистого грошового потоку, синхронізацію певних видів грошових потоків у часі та прискорення процесу надходження готівки. Управління грошовими потоками є одним із основних завдань, які постають перед менеджерами компанії при прогнозуванні грошових потоків. Вони вирішують, як заощадити від інфляції, забезпечити нормальну повсякденну роботу та зберегти репутацію компанії як надійного фінансового партнера. Але потрібно уникати зайвих грошей, які можуть бути використані для короткострокових вкладень у майбутньому, що принесе додатковий дохід у майбутньому.

Зосередженість на управлінні грошовими потоками можна пояснити здатністю вирішувати стратегічні питання товариства ринковому середовищі. Тобто розмір активів і оптимальне поєднання суб'єкта господарювання може досягти добробуту; де знайти джерела коштів і якою має бути їх оптимальна структура; як організувати щоденне і майбутнє управління фінансами, щоб забезпечити платоспроможність і фінансову стійкість товариства. У контексті вирішення останньої проблеми управління грошовими потоками є одним із ключових моментів з точки зору найкращого балансу між ліквідністю та прибутковістю в щоденному управлінні підприємством. Необхідність управління ліквідністю залежить від виникнення трьох ситуацій у бізнесі, кожна з яких пов'язана з наявністю або відсутністю готівки та якістю управління грошовими потоками. Коефіцієнти платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання безпосередньо залежать від його здатності зручним способом генерувати грошові потоки. Така залежність потребує застосування комплексних систем прогнозування, планування та контролю

фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання (тобто результатів управління грошовими потоками). Синхронізація окремих видів грошових потоків ТзОВ «Еліт Трейд» дозволить уникнути дефіциту коштів, вивільнити частину коштів та використати їх для отримання додаткового доходу. Завдяки використанню кількох методів оплати та управлінню термінами платежу, синхронізація грошових потоків широко використовується у світовій практиці управління фінансами. Мета прискореного стягнення – скоротити час між погашенням боргу боржником і надходженням коштів на рахунок товариства. Для збільшення фінансового потоку установи рекомендується встановлювати договірні відносини зі сторонами з використанням гнучких умов і методів оплати. Ефективне використання методів акселерації та контролю витрат змушує ТзОВ «Еліт Трейд» поки що регулярно заробляти гроші. Управління вільними залишками передбачає вибір і здійснення інвестиційних операцій з урахуванням ймовірної прибутковості та умов ризику певних альтернативних варіантів інвестування. Враховуючи консервативне ставлення керівництва товариства до фінансових вкладень, вважаємо найбільш прийнятною операцією розміщення вільних коштів на депозитному рахунку в банківській установі. Для покращення збалансованості та синхронізації грошових потоків ТзОВ «Еліт Трейд» необхідно оптимізувати його дефіцитний грошовий потік та забезпечити умови для максимізації чистого грошового потоку товариства. Рекомендується здійснювати короткострокове та довгострокове планування, щоб збалансувати дефіцитний грошовий потік товариства. Зростання позитивного грошового потоку в майбутньому стане більш важливим, ніж будь-коли.

Це можливо досягнути завдяки наступним крокам.

- випуск облігацій з метою збільшення обсягу капіталу в обігу.
- поновлення пені за несвоєчасну оплату.

У довгостроковій перспективі зниження негативного грошового потоку у товаристві можна досягти шляхом: - скорочення кількості та складу фактичних інвестиційних проектів; - відмови від фінансових інвестицій; - скорочення

корпоративних постійних витрат. Велику частину витрат, які несе бізнес, становлять операційні витрати. ТзОВ «Еліт Трейд» має резерви для зниження операційних витрат, в першу чергу, витрат на оплату праці. Видатки на заробітну плату у 2022 році становили 651 тис. грн. Враховуючи, що компанія ТзОВ «Еліт Трейд» зараз закуповує сучасне обладнання та техніку, яка дозволить виконувати більше роботи з меншою кількістю людей. Крім того товариство планує придбати сучасну систему управління бізнесом, яка дозволить значно оптимізувати робоче місце та зменшити витрати на оплату праці. Одним із резервів, які компанія може використовувати для зменшення негативного грошового потоку, є покриття виробничих витрат.

Впровадити систему оплати рахунків за продукт, яка дозволяє клієнтам частково оплачувати рахунки або здійснювати передоплату. Використання методу прискореної амортизації дозволяє істотно збільшити грошові надходження у вигляді надходжень амортизації активної частини основних засобів та окремих видів нематеріальних активів. У зв'язку зі скороченим терміном інкасації дебіторської заборгованості. Компанія проведе аудит покупців на предмет виявлення порушень тощо. Використовувати взаємозаліки для погашення дебіторської заборгованості, особливо заборгованості підприємств і організацій, що фінансуються з державного бюджету. Тому бізнес-ланцюжки, включно з компаніями енергетичного комплексу та державними товариствами, мають між собою заборгованість, яка погашається шляхом отримання одноденних кредитів у банках. Протягом дня ця сума зараховується на рахунок товариства, яке таким чином погашає свою дебіторську заборгованість.

Продаж чи здача в оренду основних засобів, які вже не використовуються. Уповільнення темпів видачі готівки товариствами у короткостроковій перспективі можна досягти шляхом: 1. Розширення умов комерційного кредитування суб'єктів господарювання на придбання матеріалів та послуг за договорами з постачальниками. 2. Зменшити податок до бюджетних та

позабюджетних фондів усіх рівнів. Цього можна досягти, дотримуючись агресивної податкової політики.

Одним із основних завдань формування грошових потоків є підвищення ліквідності та платоспроможності товариства. Згідно з розрахунками, показник абсолютної ліквідності у 2022 році становить 0,015, що значно нижче оптимального значення. Тому відчувається нестача найбільш ліквідних активів – грошових коштів та ліквідних фінансових вкладень. Така ж тенденція спостерігається і для середніх показників платоспроможності. Показник загальної платоспроможності у 2022 році становив 0,1, що є майже оптимальним. Ідентичні характеристики і у показника поточної платоспроможності в 2022 році – 0,1 що є надзвичайно близьким до ідеалу. Які ж чинники впливають на платоспроможність товариства (табл.2.6).

Таблиця 2.6 Чинники впливу на платоспроможність компанії ТзОВ «Еліт Трейд»

Чинники впливу	2020 р	2021 р	2022 р	Відхилення 2022/2020рр
Грошові кошти на рахунках	256,3	185,6	45,6	-210,7
Оборотні активи	3562,0	2456,1	1125,0	-2437,0
Інші оборотні активи	25,1	12,2	0	-25,1
Грошова дебіторська заборгованість	345,6	256,1	488,2	-157,4
Товарна дебіторська заборгованість	125,6	235,6	335,4	+209,8
Інші поточні зобов'язання	124,5	156,6	112,4	-12,1

З метою покращення показників ліквідності компанії ТзОВ «Еліт Трейд» необхідно зменшити суму іншої поточної дебіторської заборгованості, яка включає суму претензій та відшкодування збитків. Інша дебіторська заборгованість продовжує зростати з 2020 по 2022 рік, що свідчить про неефективність претензійно-позовної роботи юридичного відділу ТзОВ «Еліт Трейд». Початок роботи з відшкодування збитків може збільшити надходження

на 210 тис.грн. внаслідок погашення дебіторської заборгованості. Товариству катастрофічно не вистачає оборотних коштів адже заблоковані розрахунки на 2,1 млн.грн. Йде звиклий для України, ось уже другий рік, процес блокування податкових накладних який вимиває обігові кошти платників податків. Також є потреба у реалізації основних засобів, які активно не використовуються, що дозволить збільшити оборотні кошти на 1,5 млн грн. Оптимізація грошових потоків може сприяти розробці місячних і квартальних бюджетів доходів і витрат для кожного структурного підрозділу товариства, а також системи бюджетування корпоративних доходів і витрат, інвестицій і фінансової діяльності. Щоб забезпечити збалансований грошовий потік, рекомендується виконувати за планом.

Товариству рекомендуємо планувати відкриті залишки грошових потоків у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Прискорення відновлення капіталу шляхом використання сучасних форм обліку дебіторської заборгованості та продажу чи здавання в оренду основних засобів, що залишилися. Уповільнення видачі коштів ТзОВ «Еліт Трейд» у короткостроковій перспективі можна досягти шляхом вжиття таких заходів: підвищення умов надання комерційного кредиту підприємству на придбання матеріалів та послуг, проведення активної податкової політики, спрямованої на зниження податкові платежі до бюджетів усіх рівнів. Довгострокового збільшення позитивного грошового потоку можна досягти за допомогою таких заходів: випуск облігацій для збільшення обсягу оборотних коштів, штрафкування споживачів за прострочення платежів тощо. У подальшому зменшення від'ємного грошового потоку може бути досягнуто шляхом скорочення постійних та адміністративних витрат суб'єкта господарювання.

Оптимізація грошових потоків – це процес вибору найкращої організаційної форми всередині компанії з урахуванням умов і особливостей господарської діяльності. Основним чинником оптимізації грошових потоків компанії є баланс позитивного і негативного типів. Негативні наслідки

недостатнього грошового потоку включають зниження операційної ліквідності та платоспроможності, збільшення простроченої заборгованості перед постачальниками сировини, збільшення частки простроченої заборгованості в кредитах, затримку виплати заробітної плати та фінансові втрати. Використовувати власні кошти та майно товариства. Негативні наслідки надлишкового грошового потоку та тимчасової втрати невикористаної готівки через інфляцію відображають потенційну втрату невикористаної частини грошових активів у сферах короткострокових інвестицій. Оптимізація грошових потоків компанії є однією з найважливіших функцій управління грошовими потоками, яка спрямована на покращення майбутньої діяльності компанії. Зменшення негативного грошового потоку може допомогти зменшити кількість і структуру фактичних інвестиційних проектів, зменшити корпоративні постійні витрати. Спосіб оптимізації короткострокового або довгострокового дефіциту грошових потоків залежить від характеру дефіциту. У короткостроковому періоді збалансованість відкритих грошових потоків досягається шляхом схеми прискорення чи уповільнення платіжного обороту, що включає розробку відповідних організаційних заходів. У короткостроковій перспективі прискорити залучення коштів можна за рахунок:

- підвищення готівкових знижок при реалізації продукції покупцям;
- часткового або повного авансування товарів з підвищеним ринковим попитом;
- скорочення умов комерційного кредитування покупців;
- прискорення інкасація прострочених платежів
- рефінансуванні дебіторської заборгованості за сучасними формами
- прискорення збору платіжних документів від покупців продукції.

Відстрочку виплати коштів у короткий термін можна забезпечити за допомогою таких заходів: - застосування методів відстрочки інкасації платіжних документів; - удосконалення умов видачі комерційних кредитів комерційним структурам, які досягли домовленостей з постачальниками; - еквайринг довгострокові активи, які необхідно повернути в оренду Змінити;—

—Реорганізувати портфель фінансових кредитів і конвертувати короткострокові кредити в довгострокові. Прискорені системи – уповільнюють обіг платежів, вирішують проблему збалансування короткострокових грошових потоків (підвищуючи тим самим рівень відповідальності компанії), створюють певні проблеми для збільшення розривів ліквідності в наступні періоди. Тому, використовуючи цей інституційний механізм, слід також розробити заходи для збалансування відкритих грошових потоків у довгостроковій перспективі.

Завдяки цим заходам можна досягти позитивного зростання грошових потоків у довгостроковій перспективі:

- залучення надійних інвесторів задля зростання капіталу;
- емісія цінних паперів;
- доступність довгострокових фінансових позик;
- часткове відчуження ліквідних фінансових інструментів;
- повне відчуження невикористовуваних активів.

Довгострокового зменшення негативного грошового потоку можна досягти за допомогою таких заходів: - Зменшити кількість і склад фактичних інвестиційних проектів; - Відмовитися від фінансових інвестицій; - Зменшити постійні витрати підприємств. Метою збалансування грошових потоків є зменшення грошових потоків протягом певного діапазону періодів, що розглядаються. Цей метод оптимізації певною мірою усуває сезонні та циклічні відмінності в грошових потоках, оптимізує середні залишки готівки та покращує рівні абсолютної ліквідності. Результати даного методу оптимізації грошових потоків оцінюються коефіцієнтом кореляції, цільове значення якого має бути +1. Стандартне відхилення або коефіцієнт варіації, який слід зменшувати з часом під час процесу оптимізації. Синхронізація грошових потоків у часі означає забезпечення суб'єкта господарювання необхідних майбутніх рівнів платежів за кожним покриттям, одночасно зменшуючи суму страхових резервів.

Процес формування і управління грошовими потоками вимагає постійного моніторингу рівності та синхронізації існуючих грошових потоків у розрізі конкретних часових інтервалів. Для цього використовується динаміка грошових потоків (табл. 2.7). у вищенаведеній таблиці, ми можемо бачити яку величину можуть мати позитивні та негативні грошові потоки у товаристві за звітні періоди. Результат може мати профіцитне або дефіцитне закінчення в залежності від результатів діяльності.

У таких випадках існує менший ризик виникнення дефіциту або надлишку грошей. З отриманих розрахунків можна зробити висновок, що негативні та позитивні грошові потоки не є рівномірними, оскільки розрахований коефіцієнт варіації перевищує 25%. З метою вирішення цієї ситуації на користь товариства доцільно здійснити наступні дії :

Таблиця 2.7 Динаміка грошових потоків компанії ТзОВ “Еліт Трейд”

Види показників	Роки			Відхилення 2022/2020, %
	2020	2021	2022	
Позитивний грошовий потік	5326,9	4265,3	3245,1	60,9
Негативний грошовий потік	4823,6	5236,1	4256,1	88,2
Чистий грошовий потік	503,3	-970,8	-1011,0	в 3 р

- продаж або оренду основних засобів які не використовуються;
- реструктурувати дебіторську заборгованість за фінансовими інструментами;
- використати часткові аванси;
- залучити зовнішні джерела короткострокового фінансування;
- розробити систему знижок для клієнтів;
- знизити витрат
- запровадити мораторій на погашення боргу
- переглянути інвестиційні плани.

Довгострокові заходи, спрямовані на підвищення рівномірності та синхронізації грошових потоків ТзОВ «Еліт Трейд»: - додаткова емісія акцій та облігацій; - пошук стратегічних партнерів; - пошук потенційних інвесторів; - довгострокові контакти, в тому числі дисконтні, або відстрочення платежів. Невід'ємним атрибутом формування позитивних грошових потоків є податкове прогнозування. Максимізація грошових потоків – це результат, який найбільш вдало визначає результати попередніх звітних періодів. Показник його зростання забезпечує збільшення фінансово-економічного розвитку товариства на принципах самоокупності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ТОВ “ЕЛІТ ТРЕЙД”

3.1 Розробка заходів щодо поліпшення організації формування грошових потоків у товаристві

Головним завданням товариства є підвищення ефективності роботи шляхом розумного управління грошовими потоками, що забезпечує фінансову збалансованість і прибуток. Побудова ефективної системи формування грошових потоків вимагає ефективного управління оборотним капіталом, управління потребами в капіталі, управління та оптимізації витрат, з метою більш раціонального розподілу корпоративних ресурсів у виробничому процесі та управління економічним зростанням у цілому. Оптимізація формування грошових потоків дозволяє підтримувати фінансову рівновагу, яка досягається, якщо потреби товариства в готівці в кожному періоді дорівнюють її пропозиції. Важливою умовою оптимізації формування грошових потоків є вивчення чинників, що впливають на грошові потоки та їх властивості в часі. Зовнішні чинники включають кредиторську заборгованість, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, несприятливі умови кредитування та обтяжливу податкову систему.

Внутрішні чинники, що впливають на корпоративні грошові потоки, включають високі виробничі витрати, низьку конкурентоспроможність, відсутність ринків збуту та відсутність довгострокових інвестицій і джерел фінансування. Аналіз інформації є дуже важливим у процесі оптимізації, він є не тільки основою для демонстрації та вибору певного напрямку оптимізації, але й може бути використаний як індикатор задоволеності станом об'єкта оптимізації. Не менш важливу роль у здійсненні оптимізації відіграє оцінка отриманих результатів відбору, яку також можна розглядати як кінцевий

показник, здатний надати інформацію про досягнення цілей оптимізації. В основі оптимізації грошових потоків товариства має бути баланс негативних і позитивних грошових потоків. Відсутність цього балансу може призвести до надлишку грошових потоків і утворення дефіциту, що все одно негативно позначається на господарській діяльності товариства.

У ТзОВ «Еліт Трейд» формування і управління грошовими потоками має базуватись на головних етапах фінансового менеджменту які діють на великих компаніях у розвинутих країнах світу (рис. 3.1)

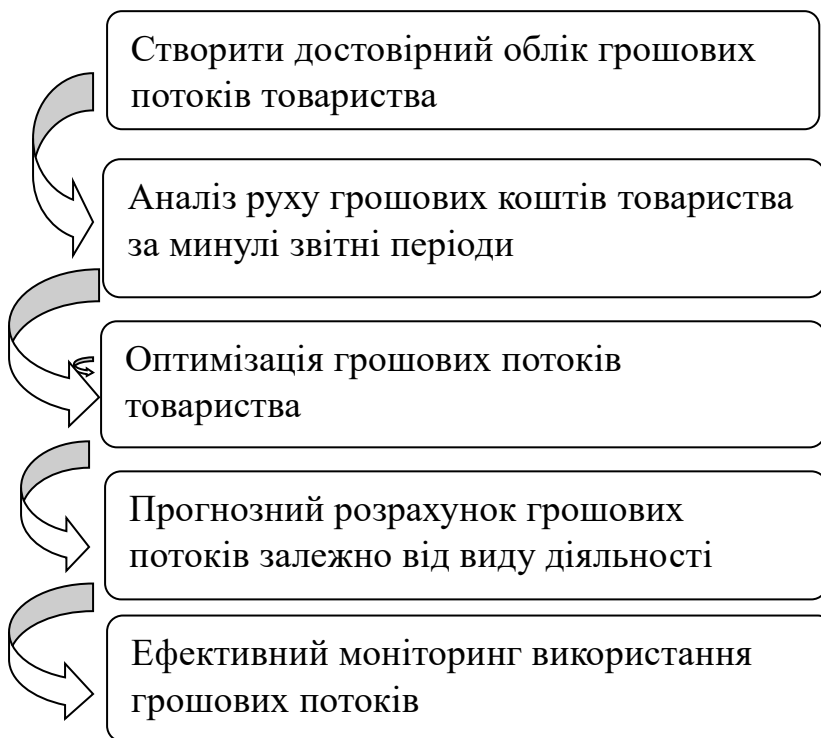

Рисунок. 3.1 Головні етапи фінансового менеджменту грошових потоків

З вищенаведеної схеми бачимо, що прийняті заходи з поліпшення якості формування і управління грошовими потоками носять або стратегічний або оперативний характер. Стратегічні – це довгострокові заходи які можуть проявлятися у довгострокових інвестиціях чи кредитах. А оперативні мають короткостроковий термін. Короткострокові заходи можуть бути вжиті, якщо протягом місяця є значний касовий розрив. Для перерахування боргу з боржником необхідно зв'язатися негайно або навіть раніше встановленого

договором терміну. Та все ж доцільно спробувати домовитися з кредитором про відстрочку платежу. Якщо касовий розрив не зменшується або зменшується дуже повільно, слід застосувати методи збільшення грошового потоку, наприклад:

– залучення короткострокових кредитів - це найпростіший спосіб вирішити проблему касового розриву. Однак для цього потрібна попередня підготовка, збір необхідних документів і проведення економічних розрахунків. Крім того, усі кредитори мають право вимагати забезпечення заставою. Для даної ситуації можна рекомендувати підприємству відкрити в банку овердрафт, який є формою короткострокового кредиту. У разі недостатності коштів банк-кредитор зараховує поточний депозитний рахунок клієнта-позичальника для оплати розрахункових документів. Відмінність овердрафту від звичайної позики полягає в тому, що будь-яка сума, що надійшла на рахунок клієнта, буде списана в рахунок погашення боргу. В обох випадках мова йде про налагоджені відносини з банком і проведену попередню роботу, результатом якої є – кредитна лінія, встановлена компанією як клієнтом банку.

– часткова передоплата здійснюється на підставі внутрішнього локального документа підприємства – «Кредитної політики». Слід вказати, яка знижка надається товариству в залежності від обсягу відвантаження, частоти відвантаження, суми заборгованості конкретного покупця тощо. Наприклад, в екстреному порядку клієнти можуть отримати значні знижки при повній або частковій передоплаті.

– здача в оренду або продаж основних засобів. Цей захід можна застосувати, наприклад, коли є тимчасове вільне місце або простоює обладнання. Тут рекомендується оцінити всі наслідки рішень, пов'язаних з продажем і лізингом.

Якщо товариство не має наміру надалі використовувати той чи інший необоротний актив у своїй діяльності та вирішує його продати, рекомендується вжити наступних заходів:

– оцінити витрати та вигоди, пов'язані з правом власності на активу;

–врахувати податкові аспекти передачі;

–розрахунок додаткових витрат, які можуть виникнути під час продажу активу.

У разі прийняття рішення на користь лізингу, також необхідно зробити наступне: оцінити фактичні доходи з урахуванням витрат, пов'язаних із лізингом на найменування предмета оренди, проаналізувати ризики оренди майна та спробувати спрогнозувати податкові утримання при оренди. Водночас необхідно вжити заходів для зменшення відпливу капіталу: впливати на затримку платежів постачальникам.

При цьому ви повинні бути в постійному контакті зі своїми кредиторами і ні в якому разі не дозволяти процесу бути неконтрольованим. Основним принципом взаємовідносин з кредиторами під час кризи неплатежів є поступові, але регулярні. Треба постійно дбати про скорочення витрат. У цьому напрямку варто підвести підсумки своїх витрат і залишити лише найнеобхідніше — те, без чого ви не можете прожити. Тут головне – максимально знизити витрати без шкоди для виробництва та життя. По суті, програми скорочення витрат мають стосуватися постійно-обовязкових витрат, які, як ми знаємо, мають тенденцію до зростання, незважаючи на обмеження. Доцільно використовувати різні негрошові форми розрахунків, наприклад – векселі та взаємозаліки. Щоб не витратити кошти, ви можете запропонувати контрагенту в обмін на відшкодування кредиторської заборгованості: 1) Власні товари і послуги 2) Наявні активи, без яких бізнес може нормально функціонувати. Щодо векселів – то це встановлення взаємозаліку за згодою кредиторів. Вексель – це безумовне письмове грошове зобов'язання, в якому одна особа зобов'язується сплатити іншій особі певну суму в певному місці. Грошові перекази бувають прості та договірні. Весь вексельний бізнес регулюється законодавством про безготівкові розрахунки в частині розділу – вексельні розрахунки.

Якщо необхідної суми немає в наявності на момент доставки, товариство може надати постачальнику простий вексель замість грошей, при цьому ТзОВ

«Еліт Трейд» обіцяє сплатити необхідну суму плюс відсотки в майбутньому, щоб дозволити пролонгацію договору. Переказні векселі також можна використовувати в розрахунках, які стосуються переведення боргу від однієї особи до іншої. Ця форма боргової накладної може використовуватися в розрахунках, коли товариство є боржником для однієї особи та кредитором для іншої. У переказному векселі векселедавець наказує боржнику сплатити кредиторю. Виписуючи вексель від свого контрагента, необхідно переконатися в наявності у нього всіх необхідних реквізитів для здійснення розрахунків. Поряд із борговими зобов'язаннями у розрахунках має місце до застосування і банківські векселі. Крім того, слід ретельно переглядати та при потребі коректувати власну програму інвестицій. Якщо її не має то створити на випадок нестачі оборотних коштів, або з метою покращення процесу розширеного відтворення. Під час «Covid-19» та ось уже 2-ох річної війни з росією у товариства виникає постійна нестача оборотних коштів та грошових потоків в принципі як короткостроковій так і в довгостроковій перспективі. Саме тому необхідно зважати на основні причини такого негативного явища як брак грошових потоків:

- ризикова операційна діяльність;
- сумнівні контрагенти;
- неправильні інвестиційні рішення.

Крім того, з метою управління грошовими потоками на тактичному рівні підприємство має займатися їх вирівнюванням, основна задача тут – згладжування їх обсягів у розрізі окремих інтервалів розглянутого періоду. Основним завданням адміністрації та власників товариства при формуванні грошових потоків на тактичному рівні є ліквідація поточного касового розриву в конкретний звітний період. Цей метод оптимізації дозволяє усунути сезонні та циклічні відмінності у формуванні грошових потоків, одночасно оптимізуючи середній залишок коштів та підвищивши рівні абсолютної ліквідності у товаристві. Для цього необхідно скласти щомісячний платіжний календар. У

ньому відображається графік надходжень готівки з відображенням різних видів діяльності протягом прогнозного періоду та графік майбутніх платежів (податки, заробітна плата, формування резервів, погашення кредитів та відсотків). Платіжний календар дає змогу товариству оперативно контролювати надходження та виплати коштів, вчасно фіксувати зміни у фінансовому стані та вчасно вживати коригувальних заходів. Такі дії в кінцевому результаті, синхронізують позитивні та негативні грошові потоки, забезпечувати стабільність внутрішньої платоспроможності товариства.

3.2 Бюджетування як елемент формування грошових потоків товариства

Бюджетування – це різновид управлінських чинників впливу на процес який потребує корегування і чіткого менеджменту. Бюджетування грошових потоків має на меті покращення економічного та фінансового стану товариства у цілому. Управління грошовими потоками передбачає вибір найкращої конфігурації організації товариства, визначення ефективних з точки зору фінансів – цілей, масштабів та напрямків фінансово-економічної діяльності. Ключові сфери управління грошовими потоками включають: синхронізацію, збалансованість і вирівнювання грошових потоків. Збалансованість грошових потоків може мати негативний вплив на результати фінансової діяльності, тому баланс грошових потоків покликаний забезпечити взаємодію між негативними та позитивними грошовими потоками які мають місце у товаристві. Синхронізація та коригування є основними способами покращення грошового потоку у режимі реального часу та на майбутнє. Роль рівноваги включає в себе обчислення ступеня рівномірності грошового потоку внаслідок середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта варіації.

Вважається, що синхронність базується на розрахунку коефіцієнта кореляції двох типів грошових потоків та аналізі синхронності позитивних і

негативних грошових потоків у часових інтервалах. Поряд з тим у багатьох країнах Євросоюзу вчені констатують що характер конкуренції останнім часом змінився від індустріалізації до інформатизації. Саме тому належне інформаційне забезпечення зможе забезпечити суб'єктам господарювання конкурентні переваги, тобто наявність показників, які мають прогнозний характер і базуються на методах короткострокової екстраполяції. Вони ґрунтуються на припущенні, що прогнозні величини певною мірою регулярні або характеризуються певною кореляцією з іншими величинами. Діючий порядок бюджетування на підприємствах в даний час виглядає наступним чином як зображено на рис.3.1. На даний час переважна більшість підприємств у повній мірі використовує сучасні інновації системних технологій та методи прогнозування, що є позитивним чинником аби покращити формування грошових потоків.

Рисунок 3.2 Типове бюджетування на підприємствах

Бюджетування грошових потоків – це сукупність взаємопов'язаних процесів прогнозування, контролю та аналізу господарської діяльності. Вважається, що «основними інструментами бюджетування має три основні форми:

- бюджет доходів і витрат – передбачає прогнозування прибутку підприємства, рентабельності та продуктивності, тобто цей бюджет дає інформацію про ефективність діяльності товариства в цілому;
- бюджет грошових коштів – відображає надходження і витрати грошових коштів, показуючи платоспроможність товариства;
- складання прогнозного балансу - характеризує зміни у фінансовому та майновому стані суб'єкта, а також за умови здійснення господарсько-фінансових операцій в інших бюджетах.

Невід'ємною частиною бюджету товариства має стати касовий бюджет, який являє собою розгорнуту оцінку прогнозованих грошових надходжень і витрат протягом певного звітного періоду, що включає не тільки статті і суми надходжень і витрат, а й статті і суми касових надходжень і видатків.

Саме тому у випадку невизначеності передбачити майбутнє надто важко, тому наша мета полягає в тому, щоб грошовий бюджет ТзОВ «Еліт Трейд» розділити на довгостроковий і короткостроковий. Основною метою запровадження касового бюджету в ТзОВ «Еліт Трейд» є своєчасне визначення його надлишку або дефіциту. Вважаємо, що бюджетний процес має включати аналіз, мотивацію, планування та контроль. Форма його реалізації полягає в наступному: - попередній бюджет грошових коштів; - затвердження та узгодження бюджету; - контроль за виконанням бюджету; - аналіз відхилень, що виникають. під час виконання бюджету;- внесення коригувань для розробки прогнозних бюджетів;- прийняття управлінських рішень. Первинне формування бюджету грошових коштів має здійснюватися за встановленим бізнес-планом. За змістом бюджет руху грошових коштів повинен включати грошові виплати та доходи, складені за видами діяльності –інвестиційною, первинною та фінансовою.

В першу чергу ТзОВ «Еліт Трейд» необхідно вивчити вартість капіталу та доходи від основної діяльності, оскільки дохід від операційної діяльності можна буде використовувати для прийняття управлінських рішень щодо

оптимізації руху грошових потоків. Грошові потоки від інвестиційної діяльності слід визначати на основі планів розвитку виробництва та інвестиційних проектів з урахуванням коштів, отриманих від операційної діяльності, або коштів від іншої фінансової діяльності. Метою встановлення грошового потоку від фінансової діяльності є забезпечення критичного фінансування для основної мети та інвестиційної діяльності бізнесу.

За основними видами діяльності необхідно розробити бюджет реалізації, який повинен включати шість статей кошторису:

- закупівлі матеріалів, у тому числі паливно-мастильних матеріалів;
- витрати на оплату праці;
- загальновиробничі витрати;
- комерційні або реалізаційні витрати;
- адміністративні (загальновиробничі) витрати;
- обов'язкові платежі до бюджетів та фондів.

Для інвестиційної діяльності необхідно скласти: прогноз інвестиційного доходу, як правило від продажу основних засобів; бюджет капітальних витрат на фінансову діяльність - надходження від продажу чи випуску акцій, облігацій. При розробці цих бюджетів необхідно враховувати наступні чинники: результати аналізу руху грошових коштів; результати аналізу отриманої дебіторської заборгованості; динаміку руху кредиторської заборгованості; обов'язкові платежі; інфляцію; кредитні відсотки виплати дивідендів. Для моніторингу виконання бюджету руху грошових коштів вважається доцільним створити та запровадити всередині компанії внутрішні звіти – інформацію про рух грошових коштів, яка дозволить спостерігати різницю між прогнозними та фактичними показниками, а також щоб знайти відсоток виконання плану для кожного напрямку розміщення та збору.

Завершальними етапами бюджетування грошових потоків є: – подання звіту про виконання бюджету та аналіз вирішення завдань компанії за звітний період. На підставі аналізу діяльності треба сформулювати рекомендації щодо

виправлення бюджетних відхилень на поточний період та розробки бюджетних відхилень на майбутні звітні періоди. Проаналізувавши ситуацію, рекомендуємо скористатися розробленою документацією науковцями, який показує, який вид бізнесу витратив більше запланованих коштів і за рахунок яких показників товариство зможе заощадити протягом року. Тому з метою підвищення рівня інформатизації управління грошовими потоками вважаємо за необхідне збільшити його інструментарій. Саме це дозволить – сформулювати загальну уяву про загальну потребу в грошових потоках, своєчасно визначити потребу в кредитних ресурсах. На підставі вищенаведеного буде можливість прийняти обґрунтовані оперативні управлінські рішення та оцінити відхилення від касових бюджетних ТзОВ «Еліт Трейд». Таким чином, після створення ефективних грошових потоків у товаристві буде можливість задокументувати ці події і зберегти для подальшого фінансового аналізу у формі довільного Звіту про грошовий потік який будуть розробляти працівники фінансово*-бухгалтерського відділу на вимогу керівництва і власників товариства.

3.3 Стратегічні напрямки впровадження організації управління грошовими потоками товариства

З метою зміни стратегії ведення бізнесу необхідно спланувати довгострокові заходи управління грошовими потоками. З цією метою у ТзОВ «Еліт Трейд» на майбутнє шляхами оптимізації ефективності грошових потоків можуть стати наступні кроки. По-перше розвивати стратегічне партнерство. У окремих ситуаціях товариству краще об'єднатися або інтегруватися у кооперативні взаємовідносини. Для товариства неефективно володіти всіма ресурсами та здійснювати трудомісткі і фінансово обтяжливі види діяльності, пов'язані з виробництвом продукції. Доцільно скооперуватись із партнерами по даному бізнесу, розмістити частину виробничих потужностей у нього, що буде альтернативним і ощадливішим кроком з точки зору залучення додаткових

грошових потоків. На даний час, при тотальній нестачі грошових потоків суб'єкти господарювання часто створюють такі форми партнерства, які оптимізують витрати в сфері виробництва і знижують корпоративні ризики у надмірному конкурентному середовищі. Зважаючи на таке об'єднання, можна з впевненістю говорити що це дозволить значно спростити життя суб'єктам. Результатом такої співпраці стане – додаткове залучення грошових потоків, спільне і здешевлене використання суміжних потужностей. По-друге, необхідно провести реструктуризацію підприємницької діяльності і виділити пріоритетні напрямки подальшої діяльності. Адже розпилення грошових потоків і трудових ресурсів на різні сфери діяльності не дозволяє товариству сконцентруватися на кінцевому фінансовому результаті. По-третє – необхідно проводити більш ґрунтовний та системний пошук інвестиційних та грантових проектів. Саме вони дозволять оптимізувати процес виробничо-господарської діяльності, збільшити обсяг грошових потоків та забезпечити надійне майбутнє хоча би в короткій перспективі (рис.3.3).

Рис. 3.3 Стратегічне формування грошових потоків товариства [31]

На рис. 3.3, ми можемо бачити яким чином у товаристві здійснюватиметься стратегічне управління грошовими потоками. Це допоможе з часом по

закінчення війни перейти до більш ефективної бізнес діяльності. В далекоглядній перспективі товариство має бажання і всі можливості вийти на європейський ринок. Адже довгий час основним покупцем продукції був Китай, але після Covid-19 і війни з росією цей процес зупинився. З цією метою товариство відкриває нові проекти, фінансування яких в основному здійснюється за рахунок інвестиційних коштів. При цьому проектне фінансування можна залучати не лише через інвесторів, а й через залучення вигідних позик. У цьому випадку інвестори можуть замінити банки як джерело фінансування, а інвестори здійснюватимуть виплати за результатами реалізації проекту. Таким чином, товариство зменшить відтік грошових коштів. У планах товариства є сплановані довгострокові угоди з постачальниками спеціалізованої продукції. Для нього переваги довгострокового договору — акції та відстрочка платежу. Це надасть можливість товариств значно диверсифікувати власні ризики. Та все ж товариство має слідкувати за правильним вибором постачальників. Постачальники повинні бути надійними - з точки зору якості продукції та своєчасної доставки; Під час підписання контракту слід звернути увагу на такі питання, як коригування ціни протягом періоду дії контракту та штрафи за прострочення оплата іншою стороною. І завершальним етапом стратегічної складової бізнес-планування є ефективне фіскальне прогнозування. Завдяки цьому мінімізуються податкові зобов'язання за допомогою всіх можливих законних засобів. До них відносимо:

- застосування податкових пільг;
- ефективна облікову політику;
- дієвий моніторинг змін податкового законодавства з метою недопущення фінансових санкцій та прогнозування обов'язкових платежів.

Організація формування грошових потоків товариства повинна базуватися на формуванні стратегії управління грошовими потоками, яка повністю інтегрована в загальну фінансову стратегію та фаховому прогнозуванні можливих ситуаційних проблем. При цьому найефективніше використовувати

гнучке бюджетування, яке дозволяє своєчасно коригувати бюджет товариства. Регулярно аналізувати грошові потоки на предмет – щодо виконання касового прогнозу, динаміки змін ймовірності руху грошових потоків. Прогнозування та аналіз грошових потоків має базуватися на даних, отриманих за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм в режимі реального часу у всіх сферах організаційно-виробничої інфраструктури товариства. В даний час на ринку програмного забезпечення можна знайти різноманітні програмні продукти для планування та аналізу, в тому числі грошових потоків. Наприклад, добре відомі та придатні такі програми для фінансового планування та аналізу: SAP, M.E. doc., “1С: Фінансове планування”. В товаристві має місце до застосування повна версія “1С: Бухгалтерія”. Вона підтримує регулярні процеси фінансового менеджменту, включаючи планування та моделювання різних типів бюджетів, збір і аналіз фактичних даних про виконання бюджету, прогнози та аналіз і оцінку поточних фінансових умов. Вбудована аналітика дозволяє отримувати необхідну інформацію по всьому товариству. Використання даного програмного продукту дозволяє:

- здійснювати гнучке бюджетування, включаючи розробку касових бюджетів;
- автоматизувати процес аналізу грошових потоків;
- швидко отримувати всі необхідні дані про стан грошових потоків.

Попри вище наведене, коли йдеться про формування управлінського процесу формування грошових потоків, корпоративному менеджменту важливо розуміти ключові моменти. Байдужість чи нерозуміння проблеми з боку керівництва призводить до прийняття неправильних управлінських рішень, що, у свою чергу, призводить до проблем з формуванням грошових потоків. Навпаки, розуміння керівництвом природи явища призведе до залучення свіжих і достатніх грошових потоків товариства. Так, наприклад, нерозуміння керівництвом підприємства різниці між чистим прибутком і доходом вимагає ведення управлінського обліку із урахуванням наявності та руху грошових потоків. Таким чином з'явиться змога відобразити дану різницю на наочних

прикладом. Якщо важко розставляти пріоритети в проведенні розрахунків працівникам фінансово-бухгалтерського сектору то власникам або керівникам необхідно особисто моніторити не менше 30% розрахунків з метою забезпечення ефективного фінансового перерозподілу грошових потоків суб'єкта господарювання. Грамотний і досвідчений фінансист розуміє що з часом, тобто кожним роком грошові знаки знецінюються і то що вчора придбав за певну суму завтра придбати вже не буде можливості за ту ж саму суму. З метою недопущення знецінення коштів їх необхідно постійно тримати в русі. В даному випадку це може бути – інвестиції в нерухомість яка має позитивну динаміку до фінансового зростання чи інша капіталовкладення які можуть диверсифікувати ризики одночасно створивши надійну фінансову «подушку» для діючого бізнесу.

Зазвичай керівництва товариства користується принципом подолання проблеми по факту її настання, хоча зрозуміло що такий підхід не є далекоглядним і вимагає термінового вирішення у випадках коли грошових потоків, як правило, не знайти. Саме тому доцільно прогнозувати проблемні етапи діяльності товариства і не допускати великих касових розривів та підготуватись до них заздалегідь. Кредитування завжди виступало одним із найшвидших та дієвих способів подолання проблеми нестачі грошових потоків. Ці проблеми виникають систематично при започаткуванні нових видів діяльності, пасивності покупців на ринку, природних чи суспільних катаклізмах які мають суттєвий вплив виробничо-фінансову діяльність усіх суб'єктів господарювання. Задля убезпечення себе щороку необхідно проводити поточне і прогнозне бізнес-планування грошових потоків, коректувати тактичні та стратегічні показники які формують імідж товариства в цілому. З урахуванням поточної економіки За поточної ситуації вивчення важливості та актуальності ефективної оптимізації корпоративних потоків капіталу потребує постійної підтримки потоків платежів і грошових потоків.

Таким чином, підсумовуючи результати досліджень, констатуємо, що оптимізація грошових потоків товариства повинна базуватися на балансі позитивного та негативного грошових потоків. На нашу думку, застосування оптимізації управління грошовими потоками має включати прийняття тактичних та стратегічних заходів для підвищення якості сформованих грошових потоків.

З метою поліпшення процесу формування грошових потоків – грошові кошти в системі управління економічною безпекою рекомендується застосовувати метод корпоративного оптимального касового бюджетування. Основна мета запровадження касового бюджетування — своєчасне визначення майбутнього фінансового результату – дефіциту або профіциту. Ми вважаємо, що бюджетний процес в корпоративному сенсі має включати: прогнозування, мотивацію, контроль та аналіз. З метою фіксації результатів бюджетування руху грошових коштів доцільно розробити та запровадити у товаристві щоквартальний звіт «Про рух грошових коштів» що дозволить адекватно реагувати на зміни фінансового стану товариства. Невід’ємною частиною стратегічного плану товариства є забезпечення надійного і довготривалого партнерства, системний пошук інвесторів та грандів з метою оптимізації грошових потоків та їх додатковому залученню.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Формування і управління грошовими потоками є одним з найважливіших елементів фінансової політики, пов'язаний з усіма блоками системи управління товариством. В залежності від динаміки зміни грошових потоків, товариство приймає рішення щодо збільшення обсягів свого бізнесу або його захисту від збитків. Важливість і значення управління грошовими потоками у товаристві важко переоцінити, оскільки від його якості та ефективності залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансово-економічної безпеки.

За результатами наукового дослідження нами зроблено наступні висновки:

1. Грошовий потік – це вибуття й надходження грошових коштів та їх еквівалентів у слідстві виробничо-господарської діяльності підприємств.
2. Правомірність реалізації операцій з грошовими потоками регламентується функціонуючим законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. На нашу думку, ступінь нормативного регулювання грошових потоків можна схематично представити із 4 рівнів.
3. В товаристві функціонує відділ фінансово-економічної безпеки який складається з 4 осіб – фінансовий директор, аудитор, спеціаліст з податкової звітності і зарплати, правовик-аналітик
4. Протягом трьох останніх років товариство є прибутковим суб'єктом господарювання хоча сума прибутку зменшилась більше у 6 разів з 5 848 тис.грн до 967 тис. грн. Основними причинами такого явища – є війна. Внаслідок якої значно зменшились грошові потоки від замовників та покупців продукції. Продукція експортувалась у повному обсязі.
5. Грошовий рух від операційної діяльності протягом звітних років був нестабільним, хоча в 2022 році порівняно з даними 2021 року він зменшився на 1,5 млн.грн., що становить 66,6%, порівняно з 2020 роком – на 1,9 млн. грн., або на 32 %. Від'ємна динаміка руху грошових потоків в 2021 та 2022 році стала можливою внаслідок значного скорочення реалізованої продукції та блокування

податкових накладних які значно зменшують суму оборотних активів товариства.

5. В структурі отриманих грошових коштів у ТзОВ “Еліт Трейд” в 2020-2022 роках левову частку усіх надходжень складає валовий дохід від основної реалізації продукції. Вони була і є ключовим джерелом формування грошових потоків ТзОВ “Еліт Трейд” протягом звітного періоду.

6. Проводячи оцінку руху коштів від інвестиційної діяльності потрібно сказати, що у 2022 році він був навіть більшим ніж у 2020-2021 роках, адже іноземні інвестори завозили обладнання та інші основні засоби з метою розширення виробництва та диверсифікації діяльності з метою мінімізації збитків.

7. Згідно з розрахунками, показник абсолютної ліквідності у 2022 році становить 0,015, що значно нижче оптимального значення. Тому відчувається нестача найбільш ліквідних активів – грошових коштів та ліквідних фінансових вкладень. Показник загальної платоспроможності у 2022 році становив 0,1, що є недостатнім показником.

З метою вдосконалення організації формування грошових потоків доцільно

- планувати відкриті залишки грошових потоків у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

- прискорити відновлення капіталу шляхом використання сучасних форм обліку дебіторської заборгованості

- повністю або частково відчужити основні засоби, які не використовуються в процесі виробництва

- активізувати пошук можливих покупців продукції

- диверсифікувати при можливості виробництво на іншу конкурентоспроможну продукцію.

- розробити дієвий бізнес-план залучення можливих партнерів по аналогічному бізнесу

- застосувати метод бюджетування грошових потоків з метою своєчасного виявлення дефіциту чи профіциту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биба В., Лоза Т. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 110–113.
2. Биховченко В., Ксьонжик В. Стратегія управління грошовими потоками на підприємстві// Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського. 2017. Випуск 17. С. 604-609.
3. Білик М. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк, Н. Невмежицька. 2-ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2009. 588 с.
4. Бобко Н., Коваль Ю. Сутність економічної діагностики діяльності підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. № 5(2). С. 83–89.
5. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник / О. Д. Василик. К. : НІОС, 2000. 416 с.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
7. Гут Л. Грошові потоки в системі управління підприємства: теоретико-практичний аспект. Вісник Чернівецького торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2020. Випуск I-II (77-78). С. 259– 269.
8. Івченко Л. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. Фінанси, облік і аудит. 2017. Вип. 1. С. 197-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2017_1_17.
9. Інструкція про безготівкові розрахунки в господарському обороті України: Постанова Національного банку НБУ від 21.01.2004 р. №22. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
10. Ковальчук Т. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 5(1).С. 129-134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_5\(1\)28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_5(1)28).

11. Костецький Я. Стратегія формування і розвитку аграрного сектору України: теорія і практика: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2017. 356 с.

12. Кошельок Г., Грінченко Р. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. Галицький економічний вісник. 2020. №2 (63). С. 231–242. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02

13. Крилова О. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. Економіка і держава. 2019. №7. С. 30-33.

14. Круць А. Різноманітність підходів до визначення сутності фінансового стану підприємства. URL: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/12.pdf>

15. Майборода О. Напрями управління грошовими потоками підприємства // Економіка та управління підприємствами. Випуск 10. 2017. С. 305-309.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_01_9#Text.

17. Мордовцев, О., Хребтов, М. Методичний підхід до управління грошовими потоками промислового підприємства. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2020. №2. С. 3–8.

18. Найденко О. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства. Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля. 2017. № 2(84). С. 162-170.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” від 07.02.2013 року № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

20. Отенко І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 156 с.

21. Погосова М.Ю. Діагностування фінансової безпеки промислового підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: УБС НБУ. К., 2010. 21 с.

22. Поддєрьогіна А., Сілік О. Аналіз визначення фінансової діагностики підприємства . Бухгалтерський облік і аудит. Київ : Екаунтинг, 2017. № 1. С. 37-43.
23. Річні звіти ТзОВ Еліт Трейд» Львівського району Львівської області за 2020-2022рр.
24. Роговий А. Економічна діагностика підприємства: теоретичні та практичні аспекти дослідження. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 6. С. 457–459.
25. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2017. Випуск 1-2. С. 62-80.
<http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/25248>
26. Фінансовий аналіз. Практикум: М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк [та ін.] ; за заг. наук. ред. М. Білик. К.: КНЕУ, 2014. 474 с.
27. Фінансовий менеджмент: підручник; кер. кол. авт. і наук. ред. проф.А.М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ,: КНЕУ, 2018. 535 с.
28. Хринюк О. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Актуальні проблеми економіки та управління 2018. №11. 1 – 9 с.
29. Чернишов В. Аналіз напрямів впровадження системи фінансової діагностики підприємств машинобудівної промисловості. Інфраструктура ринку. 2018. № 17. С. 248–257.
30. Чижишин О. Ефективні методи фокусування грошових ресурсів в інвестування розвитку підприємств. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2019. Т.24. №3(76). С.130–135.
31. Циган Р., Костюк О. Стратегічне управління грошовими потоками №12 . 2012. Електронний журнал “Ефективна економіка
32. Ярошевська О. Методи оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. 2017. С. 202-219.